

DE-RİN

İNSAN HAKLARI
SORUNU OLARAK
YOKSULLUK,
VAN'DA KÜRT KADIN
YOKSULLUĞUNUN
İZLENMESİ

DE-RİN: İNSAN HAKLARI SORUNU OLARAK YOKSULLUK, VAN'DA KÜRT KADIN YOKSULLUĞUNUN İZLENMESİ

HAZIRLAYAN

Ruken AY ADIN

KATKIDA BULUNANLAR

Zeynep DEMİR
Sozdar TER

Fotoğraflar

Zeynep DEMİR

VAN STAR KADIN DERNEĞİ

www.starkadindernegi.com

Strkdn65@gmail.com

2024, VAN

Tasarım

Getu Creative

Bu raporu, toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan haklarının ifa edildiği bir dünya yaratmak için Van'da eğitim hakkına erişemeyen tüm kadın ve kız çocuklarına ithaf ediyoruz.

Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Star Kadın Derneği sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Uluslararası insan hakları hukuku uyarınca, Devletlerin zararlı kültürel ve geleneksel uygulamaları ve iki cinsiyetten birinin geride veya üstün olduğu düşüncesine ya da kalıplaşmış kadın ve erkek rollerine dayanan diğer tüm uygulamaları ortadan kaldırmak için tedbir alması gerekir. Bu uygulamalar, kadınların ve kız çocuklarının toplumdan daha çok dışlanmasına yol açmakta, kaynaklara ve eğitime erişimlerini engellemekte ve onlara yönelik yoksulluğu ve ayrımcılığı devam ettirmektedir.

İÇİNDEKİLER

5	YÖNETİCİ ÖZETİ
7	1. GİRİŞ ve ARKA PLAN
12	2. YÖNTEM
13	3. BULGULAR
13	TÜİK Verileri
15	Göç Olgusu
16	Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Bulguları
19	Anket Çalışması Bulguları
23	4. SONUÇ ve TAVSİYELER
24	Devlet Politikaları İçin Tavsiyeler
25	Yerel Yönetimler İçin Tavsiyeler
26	EKLER
26	Ek 1: Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Sonuçları ve Grafikler
26	Ek 2: Anket Çalışması Sonuçları ve Grafikler
26	Ek 3: Anket Çalışması Soru Formu
26	Ek 4: Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Soru Formu
26	Ek 5: TÜİK Bilgi Edinme Başvurusu Soruları

YÖNETİCİ ÖZETİ

Van Star Kadın Derneği olarak 2019 yılında toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele etmek üzere, toplumsal cinsiyet eşitliğini ana akımlaştırmaya ve bunu da tabandan yukarıya bir bakışla yapmaya karar verdik.

Yoksulluk hem ulusal hem de uluslararası kriterler kullanarak ölçülmeye, tanımlanmaya, açıklanmaya çalışılsa da tanımlanması hala zor bir kavramdır. Bu zorluk da toplumların, mekânın ve zamanın kısıtlılıklarından gelmektedir.¹ Kadına yönelik şiddet türlerinden biri olan ekonomik şiddetten daha sistematik ve ardıl hak ihlalleri olarak tanımlanan “Kadın Yoksulluğu” kavramını biz de bu raporumuzda kullandık. Kadın yoksulluğu derken neyi ifade etmeye çalıştığımızı, bunun Kürt kadın kimliğiyle nasıl görüldüğünü yaptığımız bilgi edinme başvuruları, insan hakları göstergeleri ve yüz yüze görüşmelerimizle raporumuza taşıdık. Yaşanan bu derin yoksulluğun bir insan hakları ihlali olduğunun altını çizmeye çalıştık. Raporumuz derneğimizin kurulduğu ve bulunduğu Van’da yaşayan Kürt kadınların yoksulluğunu görünür kılmayı hedeflemekte ve bu ihlalin önlenmesi için çözüm önerileri sunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) insani gelişme endeksi, cinsiyet eşitliği endeksi ve yoksulluk ile ilgili endeksleri² ve Amartya Sen’in yoksulluğu anlatırken çizdiği tanımın hatları ve kuramsal çerçevesi kadın yoksulluğunun anlaşılmasının önemini ortaya koymaktadır. Sadece “gelir azlığı” ya da “gelir yetersizliği” olarak değil, “yapabilirlikten yoksunluk” olarak Sen’in tanımladığı yoksulluğun,³ kadınlar üzerindeki izdüşümünü göstermek üzere bu raporu hazırladık.

2023 yılında yayınladığımız “Van Star Kadın Derneği’ne Başvuran Kadınların Tanıklıkları: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İzleme Raporu”⁴ kadın yoksulluğuna dair ihlallerin kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarını kullanmayı engellediğini göstermekteydi. Van, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre en yoksul iller arasında yer almakta, bu durum özellikle kadın yoksulluğunu artırmaktadır. Ancak, bu kritik mesele genellikle gündeme gelmediğinden, kadınların maruz kaldığı bu hak ihlalleri yeterince tartışılmamakta ve gerekli çözümler üretilmemektedir.

Raporumuz göstermektedir ki yoksullukla birlikte erken yaşta zorla evlilikler artmakta, temel gıdaya erişim kısıtlanmakta ve temel eğitimi örgün veya açık öğretimle tamamlama olasılığı giderek azalmaktadır. Görüşmeler sırasında birçok katılımcının kullandığı “parka gidebilmek isterdim” veya “çocuklarımı besleyebilmek isterdim” ifadeleri, kadınların temel yaşam pratiklerini dahi gerçekleştiremediklerini gözler önüne sermiştir.

Yoksulluğu tanımlarken görüşmecilerin bunu “perde ardı” ve “sonu olmayan mutsuzluk” olarak tariflemesi; hem veriler ve sayılarla yoksulluğun derinleştiğini gösterdiği gibi, tanımlamalarla da artık yaygın bir umutsuzluk ve öteki hissetmenin derinleştiğini göstermektedir.

¹ https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1271312994r5658.Kadin_Yoksullugu.pdf

² <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-03/hdr23-24-turkiye-country-note-tr.pdf>

³ Sen, A. (2004). Özgürlükle Kalkınma. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

⁴ https://insanhaklarizleme.org/vt/yayin_view.php?editid1=2782

Van, uzun yıllardır süregelen politik gerginlikler ve belirsizlikler içinde yaşamaktadır. Yerel yönetimlere atanan kayyumlar, demokratik süreçlerin ihlaline yol açmıştır. Bu durum, demokratik olmayan yöntemlerle yönetim uygulamalarını pekiştirerek siyaset ikliminin daha da gerginleştirmiştir.

Elinizdeki rapor aynı zamanda, Kürt kadın yoksulluğunun derinleştiğini ve bu durumun kadınların temel insan haklarına erişimine engel olduğunu ulusal ve uluslararası mekanizmalara sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu raporda paylaştığımız bulgular, tarihsel ve sosyo-ekonomik dinamikler nedeniyle Kürt kadınların eğitim, sağlık, istihdam gibi temel hak ve hizmetlere erişimlerinde ciddi engellerle karşılaştığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Kürt kadınların bu haklara erişimini engelleyerek, onlar aleyhine eşitsizlik ve ayrımcılığa yol açmaktadır. Kadınların ekonomik bağımsızlığını kısıtlamakta, işgücüne katılımını, eğitim ve sağlık hakkına erişimlerini engellemektedir. Rapor bu haklara erişimde yaşanan eşitsizlik ve ayrımcılığın yoksulluğu nasıl etkilediğini göstermeyi amaçlamaktadır. Raporumuz, bu yoksulluk döngüsünü kırmak için devlet ve yerel yönetimlerin insan hakları temelli çözümler geliştirmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Başlıca öneriler arasında, Kürt kadınlara yönelik eğitim ve istihdam fırsatlarının artırılması, ücretsiz sağlık hizmetlerinin sağlanması, sosyal yardım ve kadın girişimciliğine destek programlarının kapsamının genişletilmesi, Kürtçe hizmet sunan kadın destek merkezlerinin açılması ve toplumsal farkındalık kampanyalarının yürütülmesi yer almaktadır. Bu adımlar, Van'da Kürt kadınların yoksullukla mücadelesinde insan hakları odaklı yaklaşımların önemini vurgulayarak, toplumsal eşitliğin sağlanması ve kadınların güçlenmesi adına etkili sonuçlar ortaya koyacaktır.

1. GİRİŞ VE ARKA PLAN

“Yoksulluğun tanımının nasıl yapıldığı, yoksullukla nasıl mücadele edileceğini belirlemek açısından çok önemlidir. Yoksulluk, yoksulların yaşam koşullarını belirleyen temel koşul iken, yoksulluk üzerine çalışanlar objektif ve sübjektif kriterlere dayanan farklı yoksulluk tanımları ve ölçüm metotları önermektedirler. Bu çerçevede de mutlak yoksulluk, görelî yoksulluk, gelir yoksulluğu, insani yoksulluk, kronik yoksulluk, şehir yoksulluğu ve çalışan yoksullar gibi birçok kavram kullanılmaktadır. Normal uzunlukta sağlıklı bir yaşam için gereken temel ihtiyaçların temiz su, besin, barınma, giyinme, hastalık durumunda bakım ilaç ve tedavi imkânı yoksunluğu, genelde üzerinde anlaşılabilen yoksulluk kriterleridir.”⁵

Türkiye’de yaşayan Kürt kadınları sosyoekonomik ve sosyo-politik eşitsizliklerden kaynaklı dezavantajlı konumdadırlar. Pekin 4. Dünya Konferansında kadınların erkeklere oranla daha fazla yoksulluk riski altında olduklarını ifade etmek için “yoksulluğun kadınlaşması” kavramı kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet ve etnik ayrımcılık sorunlarının kesişimiyle birlikte Kürt kadınları sistematik bir yoksulluğa itilmiştir ve yoksulluğun kadınlaşması kavramı Kürt kadınlarının yoksulluğu ile birlikte daha da belirgin bir hale gelmiştir.

Yoksulluğa dair önemli uluslararası standartlara bakmak gerekirse;

- Yoksulluk, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 3. Maddesinde belirtilen yaşam hakkını ve 25 ve 26. Maddelerinde belirtilen uygun koşullarda yaşama, sağlık, eğitim gibi temel hakları sistematik olarak ihlal etmektedir.⁶
- Bunun yanında kadın hakları konusunda önemli mihenk taşlarından olan Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW) 3. Maddesine göre “Taraf Devletler özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.”⁷ CEDAW Türkiye bakımından 1986 yılında yürürlüğe girmiştir.
- 1993 yılında Viyana’da düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansında, şiddetli yoksulluğun yaygın bir şekilde var olmasının insan haklarının tam ve etkili biçimde kullanılmasının önünde bir engel olduğu gündeme gelmiştir. Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programında, şiddetli yoksulluk ve sosyal dışlanmanın insan onurunu ihlal eden bir durum oluşturduğu da kabul edilmiştir.

Ulusal mevzuatta ise 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ikinci bölümünde “Ayrımcılıkla Mücadele” başlığında 3. Madde ile eşitlik taahhüdü belirtilmiştir.⁸

⁵ Pinar Uyan Semerci (2010), “Dev ve Cüce Aynı Yolda: Yoksulluk ve Pozitif Özgürlükler”, *İnsan Hakları İhlali Olarak Yoksulluk* (der. Pinar Uyan Semerci), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

⁶ <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannamesi/>

⁷ <https://www.ihd.org.tr/kadinlara-kar-her-tlayrimcilin-lenmesuluslararasi-slees/>

⁸ Kanun kapsamında “cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.”

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6701.pdf>

Yoksulluk toplumsal bir sorundur. Genel kabul gören net bir tanımı olmayan yoksulluk kavramı önceden sadece gelir yoksulluğu ile ifade edilirken bu tanımlama Birleşmiş Milletler'in çok boyutlu yoksulluk yaklaşımıyla değişmiştir. Bu yaklaşıma göre yoksulluk sadece parasal göstergelerle değil; okula kayıt oranı, okur-yazarlık oranı, evlilik yaşı, ortalama yaşam süresi, bebek ve çocuk ölümleri gibi göstergeler ile ifade edilir.⁹ Star Kadın Derneği olarak bu çalışmamızda iki yaklaşıma da yer verdik. Kürt kadın yoksulluğunu hem gelir yetersizliği hem de çok boyutlu haliyle izlemeye gayret gösterdik.

2023 yılında Star Kadın Derneği tarafından yayınlanan "Van Star Kadın Derneği'ne Başvuran Kadınların Tanıklıkları: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Hak İzleme Raporu"¹⁰ göstergelerinin nihayetinde 2024 yılında derin yoksulluk izleme çalışmasına ve akabinde okumakta olduğunuz raporun yazılmasına karar verilmiştir. 2023 yılı raporumuzda, kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarına erişimde en belirgin engelin, kadınların maruz kaldığı ekonomik şiddet ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hak ihlalleri olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, Kürt kadınlarının Kürtçe dil hizmetine erişimlerinin olmaması, bu mekanizmaları etkin kullanmalarının önünde ikincil bir engel olarak öne çıkmaktadır.

Bu izleme raporu, Van Star Kadın Derneği tarafından Etkiniz AB Programı'nın İnsan Hakları İzleme Desteği kapsamında hazırlanmıştır. Raporumuzun amacı, Van'da yaşayan Kürt kadınlarının yaşadığı derin yoksulluğun boyutlarını ve nedenlerini görünür kılmak ve bu bağlamda yoksulluğu bir insan hakları ihlali olarak ele almaktır. Yaptığımız izleme çalışması kapsamında Kürt kadınlarının gelir seviyelerini, istihdam durumlarını, yaşadıkları ekonomik zorlukları ve bu zorluklara nelerin yol açtığını saptamaya çalıştık. Bu doğrultuda kadınların; eğitim seviyeleri, göç yaşayıp yaşamadıkları, yaşadıkları konutların fiziki yapısı ve buna bağlı olarak yaşam koşulları, sosyal güvenceye sahip olup olmadıkları, herhangi bir sosyal yardım alıp almadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu raporla kadınların yoksulluğu nasıl tanımladıkları, yoksullukla baş etme yöntemlerine de yer verilmiştir.

Kadına yönelik şiddet türlerinden biri olan ekonomik şiddeti anlayabilmek için sistematik olarak devam eden ve derinleşen yoksulluğu doğru ele almamız gerekiyor. Bu sebeple öncelikle bu kavramların tanım ve kapsamalarını incelemeli ve insan hakları ihlali olarak yoksulluğun çerçevesini çizerek başlamalıyız.

**Hem çaresizlik hem fedakârlık.
Yokluğun içinde var olma çabası.**

(24 yaşında, bekar, "yoksulluğu nasıl tanımlarsınız?" sorusuna verilen yanıt)

⁹ <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/2010-insani-gelisme-raporu>

¹⁰ https://ugc.production.linktr.ee/680a9d54-1269-4e7f-8933-1c4c3d8b2f35_VAN-STAR-KADIN-DERNEG-I--NE-BAS-VURAN-KADINLARIN-TANIKLIKLARI-KADINA-YO-NELI-K-S-I-DDETLE-MU-CADELE-.pdf

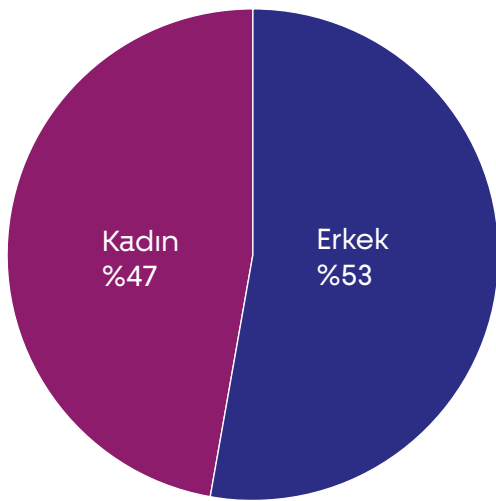
Yoksulluk nedir?

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) “yoksulluğu, insani gelişme için zorunlu olan fırsatlardan (hayat boyu sağlık, yaratıcı bir hayat, ortalama bir hayat standardı, özgürlük, kendine güven, saygınlık) mahrum olma şeklinde tanımlayarak, kavramın sadece parasal bir içeriğe hapsedilmesini engellemiştir.” Bu amaçla, UNDP “hayat beklentisi, okuma yazma, çocuk ölüm oranları ve reel satın alma gücü gibi göstergeleri kullanmaktadır.”¹¹ Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (ILO) göre ise yoksulluğun evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Yoksulluk sadece yetersiz gelir ve varlık, özellikle de toprak; insan onuruna yakışır işlere erişim yetersizliği gibi ekonomik faktörlerle ilgili değildir. Yoksulluk aynı zamanda cinsiyet, etnik köken, kast, yaş, engellilik temelli ayrımcılık; eğitim ve öğretime erişim yetersizliği; kötü sağlık koşulları; temsiliyet yetersizliği, güçlendirme ve yetkilendirme yetersizliği; şoklara ve krizlere karşı savunmasız olma gibi sosyal, siyasi ve kültürel faktörlere de atıfta bulunur.¹²

Derin yoksulluk nedir?

Derin Yoksulluk Ağı’na göre, yoksulluk ekonomik göstergelerin yanı sıra bir sosyal dışlanma ve sistematik eşitsizlik durumu iken, derin yoksulluk açlık sınırının altında yaşama, temel beslenme, bakım, barınma, sağlık, psikososyal destek giderlerini karşılayamama durumudur. Derin yoksulluk diğer bir deyişle kişinin her gün o günün nasıl geçeceğini, ne yiyeceğini, bazen nerede uyuyacağını, temiz suyu nereden bulacağını, bebeğin altını değiştirecek bezin yenisini, çocuğa içirecek sütü, eczaneden alınması gereken ilacın ödemesini düşünmesi ve bu düşüncelerin durmaksızın çocuğundan yaşlısına her aile ferdinin zihninde dolaşmasıdır.¹³

“Yoksulluğun kadınlaşması” kavramı ilk kez 1970’lerde kullanılmıştır. 1995’te gerçekleşen 4. Dünya Kadın Konferansında kadınların dünyadaki yoksulların %70’ini oluşturduğu açıklamasından sonra bu konu ilgi odağı haline gelmiştir. Yoksulluğun kadınlaşması, düşük gelir, güvencesiz çalışma ortamı, kısıtlı iş olanakları, eğitime erişim, sağlık hizmetlerine etkin yararlanamama ve diğer sosyal avantajların eksikliği gibi çeşitli faktörlerle birçok boyuta sahiptir.¹⁴ Bunun temelinde elbette raporumuzda da altını çizmek istediğimiz gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliği yatmaktadır.

Van Nüfus Dağılımı

■ Erkek %53 ■ Kadın %47

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre, 2023 yılında Van’da kadın nüfusu 552 bin 619, erkek nüfusu ise 574 bin 993’tür.

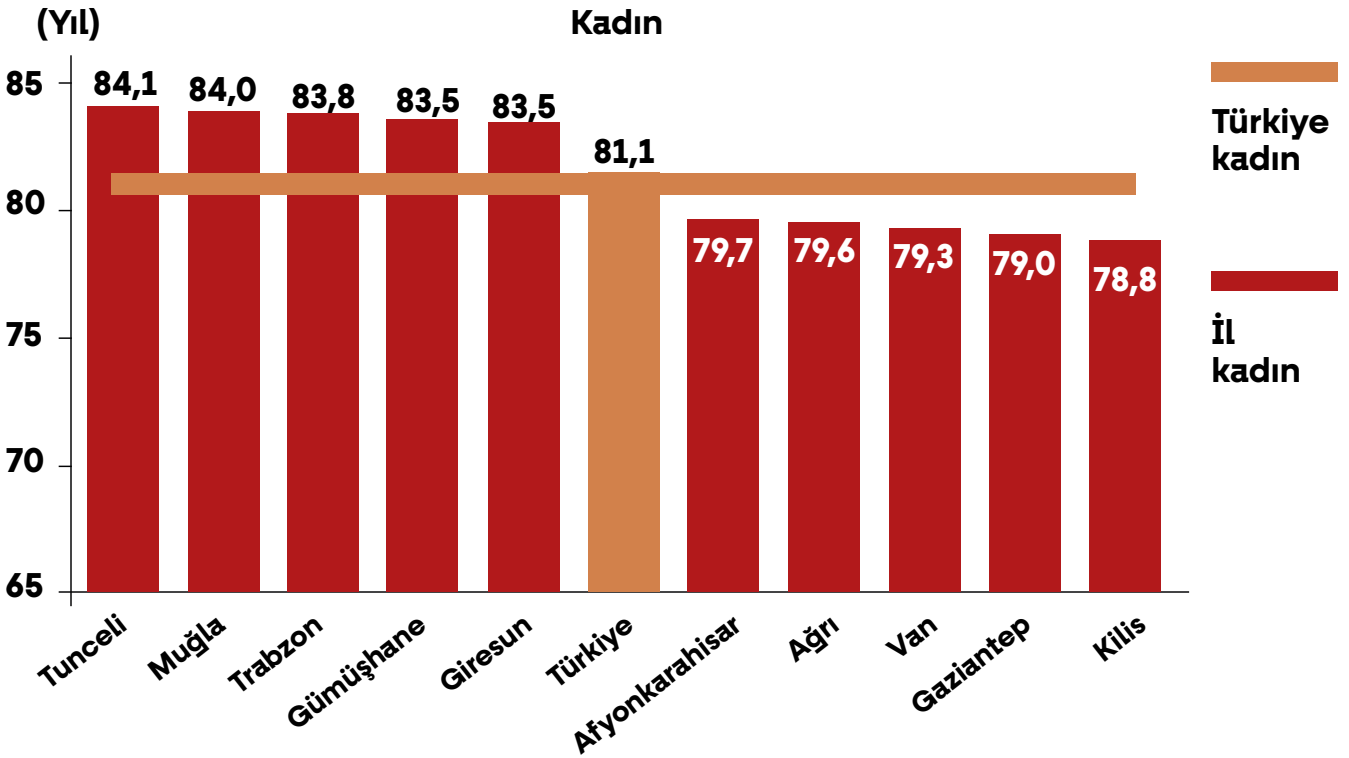
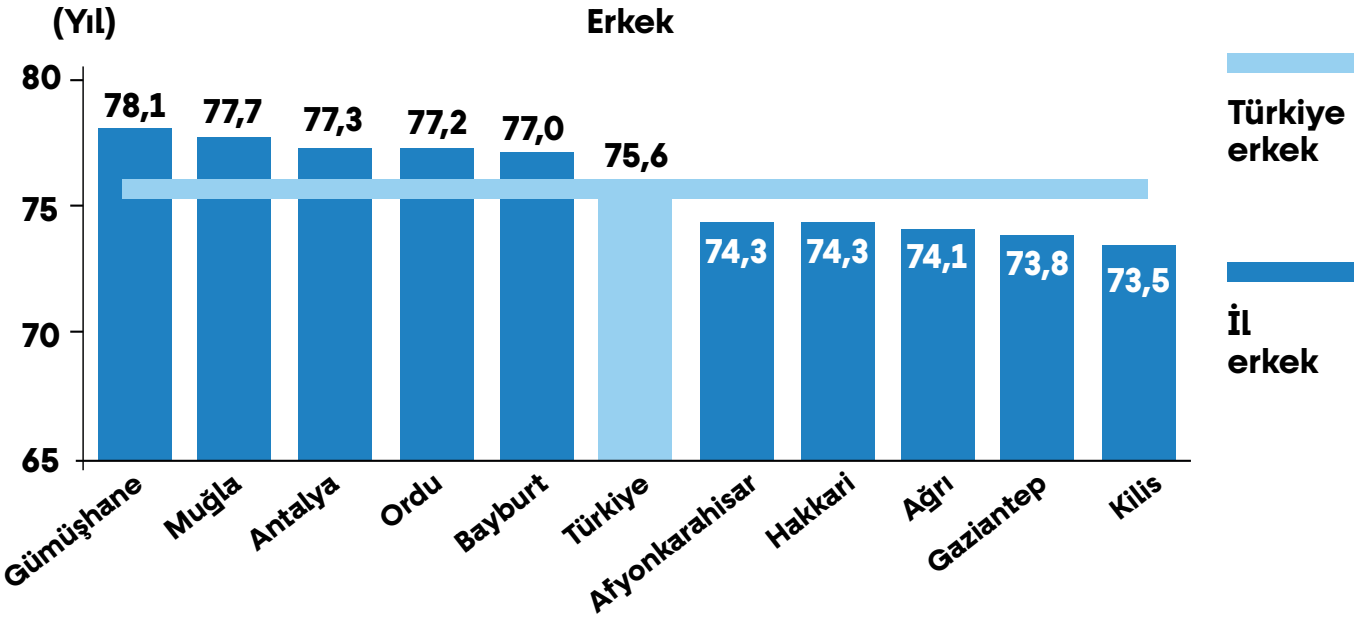
¹¹ Ayşe Meral Uzun (2003), “Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2.

¹² ILO, <https://www.ilo.org/media/320011/download>

¹³ Adalet Çavdar’ın Hacer Foggo ile söyleşi: “İfade Özgürlüğü de, Bir Bebeğin Doğru Mamayla Beslenmesi de Haktır”, Birikim Dergisi, 6 Nisan 2021. Ayrıca bkz. Derin Yoksulluk Ağı, <https://derinyoksullukagi.org/>

¹⁴ Gülsüm Çamur Duyan (2010), “Yoksulluğun Kadınlaşması: Altındağ Örneği”, *Aile ve Toplum*, Yıl: 11 Cilt: 6 Sayı: 22.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2018-2020 arası yaşam verilerine göre Van, kadınlarda beklenen yaşam süresinin en düşük olduğu 5 il arasında yer alıyor. Kadınlarda beklenen yaşam süresinin en düşük olduğu il 78,8 yıl ile Kilis iken, Kilis'i 79 yıl ile Gaziantep ve 79,3 yıl ile Van takip ediyor.¹⁵

¹⁵ TÜİK, *Hayat Tabloları*, 2018-2020, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tabloları-2018-2020-37226>

En yüksek olan iller	Erkek	En yüksek olan iller	Kadın	En düşük olan iller	Erkek	En düşük olan iller	Kadın
Gümüşhane	78,1	Tunceli	84,1	Kilis	73,5	Kilis	78,8
Muğla	77,7	Muğla	84,0	Gaziantep	73,8	Gaziantep	79,0
Antalya	77,3	Trabzon	83,8	Ağrı	74,1	Van	79,3
Ordu	77,2	Gümüşhane	83,5	Hakkari	74,3	Ağrı	79,6
Bayburt	77,0	Giresun	83,5	Afyonkarahisar	74,3	Afyonkarahisar	79,7

Birleşmiş Milletler (BM) İnsani Gelişme Endeksinin toplumsal cinsiyet kaynaklı gelir ve fırsat eşitsizliklerinin yeterince belirgin olarak göstermediğinden hareketle, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği ölçmek için Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi geliştirilmiştir. Bu endeks başlıca üç kriter esas alınarak hesaplanmaktadır:¹⁶

- Kadın ve erkeklerin doğumda yaşam beklentisi ile ölçülen sağlık,
- Kız ve oğlan çocukların öğrenim süresi ve 25 yaş ve üstü yetişkinler için kadın ve erkeklerin ortalama öğrenim süresi ile ölçülen eğitim,
- Kadın ve erkeklerin tahmini kazanılmış geliri ile ölçülen ekonomik kaynaklar üzerindeki hakimiyet.

Birleşmiş Milletler Cinsiyeti Güçlendirme Ölçütü (GEM), kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda önemli bir endekstir. Bu endeks, özellikle kadınların ekonomik ve siyasi karar alma süreçlerine katılımını, üst düzey pozisyonlara erişimini ve gelir dağılımındaki eşitsizlikleri ölçer. GEM, doğrudan yoksulluğu ele almasa da kadınların ekonomik bağımsızlığına ve güçlenmesine dair ölçümler yapar. Bu bağlamda, yoksullukla ilgili dolaylı olarak bağlantı kurar çünkü ekonomik bağımsızlığın sağlanamaması, kadınların yoksulluk döngüsünden çıkmalarını engeller.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini değerlendiren bu iki endeksin ortak noktasının ekonomik veriler olduğunu görüyoruz. Bu bağlamda 2023 TÜİK verilerine göre, Van, Bitlis, Hakkâri ve Muş'un yer aldığı TRB2 bölgesinde erkeklerin istihdam oranı %56,7 iken kadınların istihdam oranı yalnızca %23,5'tir. Bu ciddi fark bölgedeki kadınların ekonomik hayata katılımlarında zorlandıklarını göstermekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁶ UNDP, <https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicies/GDI>

2. YÖNTEM

Okumakta olduğunuz rapor bir insan hakları ihlali olan yoksulluğu Van'da Kürt kadın yoksulluğu bağlamında incelemektedir. İzleme çalışması çerçevesinde veri toplamak için; 18-28 yaş aralığında Van'da yaşayan kadınlara yönelik olarak "Van'da yaşayan kadınların yoksulluğu ile ilgili insan hakları izleme raporu için görüşme formu" başlıklı bir Google Form anketi hazırlayarak bunu e-posta ve diğer dijital yöntemlerle paylaştık. Türkiye'de gençlik tanımı genellikle 15-24 yaş aralığı olarak belirlenmektedir. Ancak, biz çalışmamız için 18-28 yaş aralığını hedefledik çünkü bu yaş aralığı, gençlerin toplumsal ve ekonomik yaşamda aktif bir rol üstlenmeleri için gerekli fırsatların sağlanmasına olanak tanıyan geniş bir perspektif sunmaktadır. Yaklaşık 25 dakika süren bu dijital anket formu 25 Temmuz-22 Ağustos 2024 arasında 53 kadın tarafından cevaplandı. Katılımcıların 4'ü evli, 49'u bekar olup, eğitim durumlarına baktığımızda 18 kişi lisans mezunu, 24 kişi lise mezunu, 5 kişi ön lisans mezunu, 1 kişi hiç okula gitmemiş ve 1 kişi ilköğretim mezunudur. Katılımcılara yöneltilen "Son 1 yıl içinde gelir getiren bir işte çalıştınız mı?" sorusuna verilen yanıtlara göre, 32 kişi "hayır", 16 kişi ise "evet" demmiştir. Detaylı istatistik verileri EK--2 bölümünde sunulmaktadır. Uygun olmayan üç form dışarıda bırakılarak 50 form analize dahil edildi. Cevaplar dijital ortamda değerlendirilerek rapor için hazır hale getirildi.

Van'ın Hacıbekir (Xaçort) mahallesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla derneğin iki üyesi tarafından 14 Ağustos 2024 tarihinde 10 kadınla yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler esnasında toplanan veriler bilgisayar ortamında yazıya aktarılmış, analizleri yapılarak tablolandırılmıştır. İncelemelerde tekrar eden ifadelere dikkat edilmiştir. Görüşmelerin 8'i Kürtçe ve 2'si Türkçe yapılmıştır. Oluşturulan incelemeler kapsayıcı temalar altında gruplandırılarak doğrudan alıntılarla betimsel olarak analiz edilmiştir. İncelemeler, görüşme çözümlerindeki verilere özgün biçimine sadık kalınarak doğrudan alıntılarla sunulmaktadır. Görüşülen kişiler raporda anonim olarak yer almaktadır. Anket ve yüz yüze görüşme verileri Microsoft Office araçları kullanılarak analiz edildikten sonra görselleştirilerek rapora eklenmiştir.

İzleme çalışmamız için bir diğer veri toplama yöntemimiz bilgi edinme başvuruları yapmak olmuştur. 23 Temmuz 2024 tarihinde Van TÜİK temsilciliğine bilgi edinme başvurusu yüz yüze yapılmıştır. Bilgi edinme başvurusu yanıtları TÜİK tarafından eposta yoluyla tarafımıza gönderilmiştir.

Masa başı araştırması kapsamında 2023 BM Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE), BM Özel Raportörü Notları, Avrupa Konseyi Sosyal Haklar Komisyonu Notları, Evrensel Periyodik İzleme Notları ve Derin Yoksulluk Ağı, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi bünyesindeki Derin Yoksulluk Alt Çalışma Grubu ve İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Merkezi kaynaklarından yararlanılmıştır.

İzleme sürecinde karşılaştığımız en temel sorun ve sınırlılık, Van'daki yoksulluğun yarattığı çok boyutlu insan hakları ihlallerini alt başlıklara ayırarak değerlendirmektir. Bu zorluğun yanı sıra, bilgi edinme başvurularımızda çoğunlukla taleplerimizin değerlendirilmemesi ya da istenen verilerin mevcut olmadığını öğrenmemiz bir diğer engeldir. TÜİK'e yaptığımız bilgi edinme başvurularında Van'a özgü verilerin ayrıştırılmamış olması ve Van'ın TRB2 bölgesi içinde yer alması veri analizlerimizi sınırlayan önemli faktörlerden biri olmuştur.

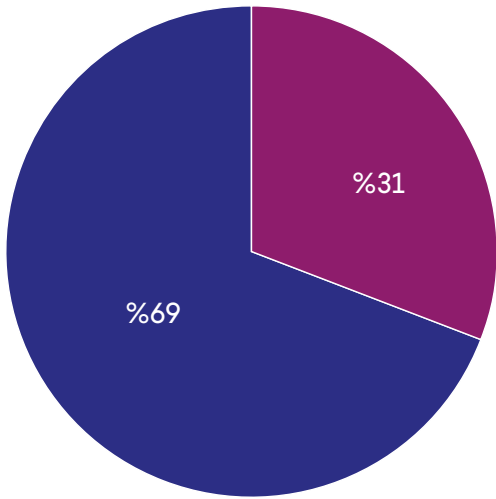
Ayrıca anketin dijital ortamda doldurulması yalnızca bu olanaklara ve becerilere sahip kadınların bilgilerine erişim sağlanmasına yol açmıştır. Bu durum, dijital okuryazarlık düzeyi, bilgisayar ve internet erişimi olmayan kadınların bilgi ve deneyimlerine ulaşılmasını engellemiştir. Dolayısıyla, bu sınırlılık, elde edilen verilerin temsil yeteneğini etkileyen önemli bir faktördür. Bu sınırlılık ve sorunu aşmak için ayrıca yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bunların yanı sıra birçok kadının değişime inanmamaları ve güvenlik sebebiyle görüşmek istememesi de yaşanan zorluklar arasındadır.

Bu rapor özetle bahsi geçen sınırlılıklara rağmen, yaşanan insan hakları ihlallerinin boyutu ve mevcut durumu ile ilgili izleme raporu niteliği taşımaktadır.

3. BULGULAR

Kadın yoksulluğuyla mücadeleye yönelik ulusal ve uluslararası birçok yasal dayanak bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), kadınların her alanda eşit haklara sahip olmasını sağlamak için devletlere yükümlülükler getirirken, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDG) özellikle cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmeleri, kadınların iş gücüne katılımı ve eşit ücret konularında düzenlemeler getirir. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ayrımcılığı yasaklayarak herkesin eşit haklara sahip olduğunu vurgular. Ülkelerin kendi anayasalarında ve yasalarında da kadın haklarına yönelik düzenlemeler bulunmaktadır; örneğin, Türkiye’de 6284 sayılı Kanun, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve korunmasına yönelik hükümler içermektedir. Bu yasal dayanaklar, kadınların yoksullukla mücadelesinde ve haklarının korunmasında önemli bir temel oluşturur.

TÜİK Verileri

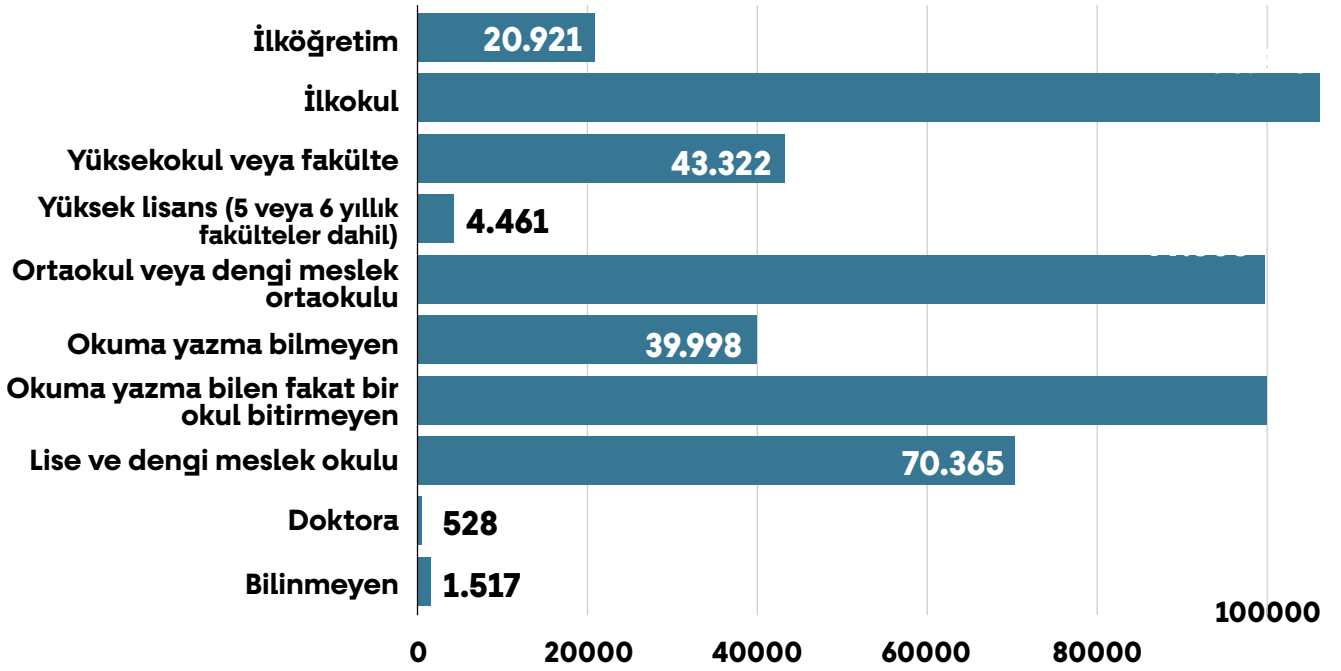
İşgücüne Katılım Oranları

- Van, Muş, Bitlis, Hakkari Erkek işgücüne katılımı
- Van, Muş, Bitlis, Hakkari Kadın işgücüne katılımı

Van, Muş, Bitlis, Hakkari-TRB2 2023 iş gücüne katılım oranıdır. Van Star Kadın Derneği'nin bilgi edinme başvurusu ile elde edilmiştir.

TÜİK'in verilerine göre, Van, Muş, Bitlis ve Hakkâri illerindeki erkek ve kadın iş gücüne katılım oranları arasında ciddi bir eşitsizlik bulunmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı, herkesin özgürce edinebildiği bir işle yaşamını sağlama fırsatına sahibi olduğunu ve istihdam konusunda cinsiyete dayalı ayırım yapılmaksızın fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkını vurgular. Kadınların iş gücüne katılım oranının %31 gibi düşük bir seviyede olması, cinsiyet eşitliği ilkesine aykırıdır. Bu durum, kadınların ekonomik hayata katılımını engelleyen ayrımcı uygulamaların varlığına işaret eder.

Bitirilen Eğitim Düzeyi

2023 yılında TÜİK'in Van'da yaşayan kadınların eğitim düzeyi verilerini göstermektedir. Van Star Kadın Derneği'nin bilgi edinme başvurusu ile elde edilmiştir.

TÜİK verilerine göre, Van'da yaşayan kadınların eğitim düzeyi dağılımı şu şekildedir:

- **İlkokul Bitiren:** 20.921 kadın (%19.23)
- **İlköğretim Bitiren:** 3.785 kadın (%3.79)
- **Yüksekokul veya Fakülte Bitiren:** 43.322 kadın (%7.84)
- **Yüksek Lisans Bitiren:** 4.461 kadın (%0.81)
- **Ortaokul Bitiren:** 99.808 kadın (%18.06)
- **Okuma Yazma Bilmeyen:** 39.988 kadın (%7.24)
- **Okuma Yazma Bilen fakat Okul Bitirmeyen:** 99.992 kadın (%18.09)
- **Lise Mezunu:** 70.365 kadın (%12.73)
- **Doktora Bitiren:** 526 kadın (%0.10)
- **Eğitim Durumu Bilinmeyen:** 1.517 kadın (%0.27)

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre, 2023 yılında Van'da kadın nüfusu 552.619'dur.

Türkiye, CEDAW'a 1985 yılında taraf olmuştur. CEDAW, kadınların eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun önlemlerin alınmasını talep eder. Van'da, okuma yazma bilmeyen erkeklerin oranı %1,4 iken bu oranın kadınlarda %8,2 olması¹⁷ kadınların eğitim hakkının tam olarak sağlanamadığını gösterir. Kadınların eğitime hakkına erişimlerinin sağlanması konusundaki vurgusu, yoksullukla doğrudan bağlantılıdır. Van'da okuma yazma bilmeyen ve eğitim durumu bilinmeyen kadınların varlığı, bu durumun daha geniş sosyo-ekonomik sorunlarla ilişkili olduğunu gösterir.

TÜİK'e yaptığımız bilgi edinme başvurusu ve doğrudan web sayfalarında yaptığımız taramalar sonucunda; Van'da kadın işsizliği, açık öğretim eğitimine devam etmek zorunda kalan kadın sayısı ve kadınların maaş ortalamaları gibi önemli verilerin eksikliği görülmektedir. Bu verilerin olmaması, kadınların ekonomik ve sosyal durumlarının yeterince görünür olmamasına neden olurken, aynı zamanda politika yapımcıların kadınların karşılaştığı zorlukları ve ihtiyaçları yeterince anlamalarını engellemektedir. Bunun durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine yol açmaktadır.

¹⁷ <https://nip.tuik.gov.tr/?value=EgitimDurumu>

Göç Olgusu

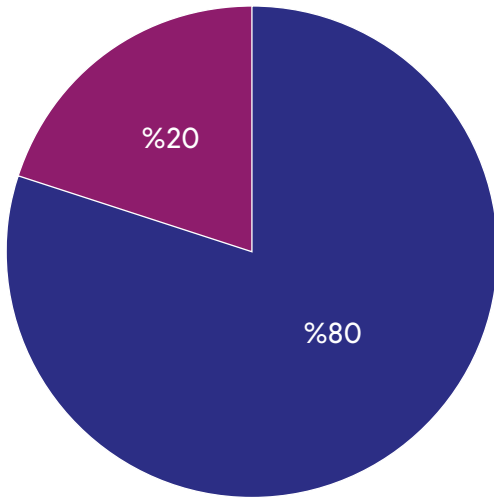
TÜİK verilerini sunduktan sonra, gerçekleştirdiğimiz görüşmelerin bulgularına geçmeden önce, bu verilerin anlamı ve önemi üzerine önemli noktaları vurgulamak istiyoruz.

Kürt kadınlarda derinleşen yoksulluğun tarihsel boyutu bu raporun sınırlarını aşsa da görüşme formlarında ve online anketimizde kadınların göç geçmişinin, bu olguların anlaşılması ve çözüm yollarının geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahip olduğu düşüncesiyle ek sorulara yer verdik. Göç, yalnızca ekonomik zorlukları değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal kimlik dinamiklerini de şekillendiren bir süreçtir. Bu nedenle, göç geçmişinin incelenmesi, etkin politika önerileri geliştirmek için hayati bir adım olarak değerlendirilmektedir.

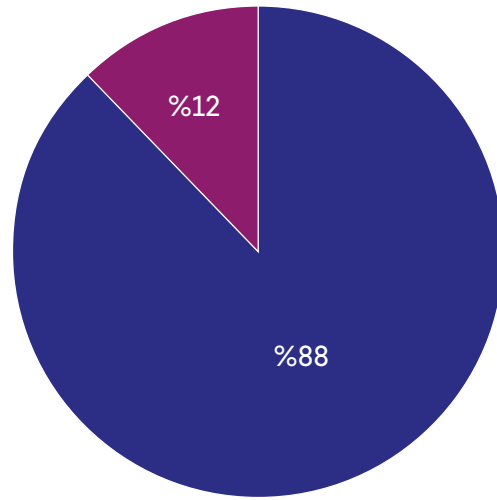
Yüz yüze görüşmelere katılan kadınların %80'i göç deneyimine sahip olduklarını belirtmiştir. Bu durum, yoksulluğa çeşitli şekillerde sebep olmaktadır. Zorla yerinden edilme, insanların ekonomik ve sosyal ağlarını kaybetmelerine yol açarak, iş bulma olanaklarını ve gelirlerini azaltmaktadır. Ayrıca, yeni yerleşim yerlerinde yetersiz kaynaklar ve destek sistemleriyle karşılaşmaları, bireylerin ve ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşamalarına neden olur. Sonuç olarak, göç deneyimi, yoksulluk döngüsünü derinleştirerek, bireylerin sosyal ve ekonomik kalkınma fırsatlarını önemli ölçüde kısıtlamaktadır.

Van'da yaşayan Kürt kadınların yaşadığı yoksulluğun önemli sebeplerinden biri 1980'lerden başlayan ve sönümlenerek devam eden yerinden zorla edilme, kırsaldan kente göç ve güvenlikleştirme politikalarının sonucunda oluşan durumdur.

"Göç yaşadınız mı?" ve "Göçün sebebi nedir?" sorularına verilen yanıtlar

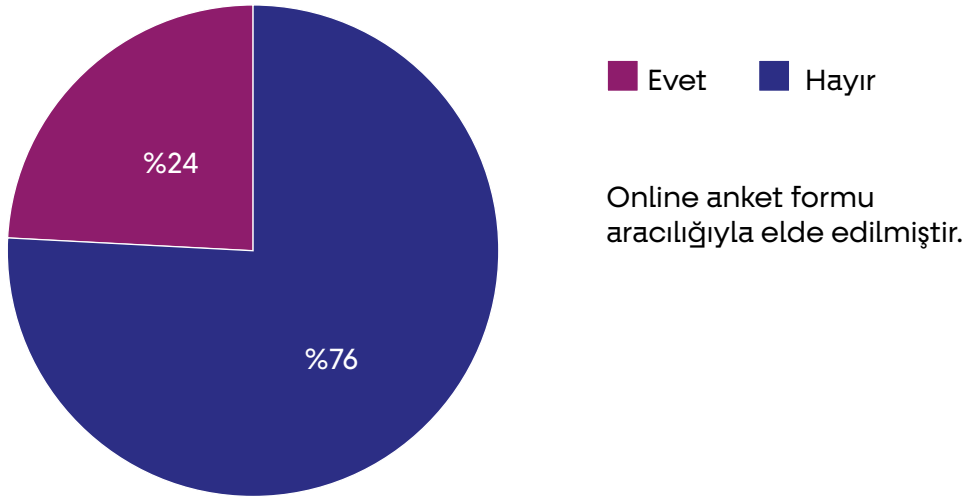
■ Var ■ Yok

■ Ekonomik sebepler ■ Köy yakılması Köy boşaltılması

Van'ın Hacıbekir (Xaçort) mahallesinde yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 10 kadınla yüz yüze derinlemesine görüşmelerden elde edilmiştir.

Yerinden zorla edinme, iç göç veya dış göç yaşadınız mı?

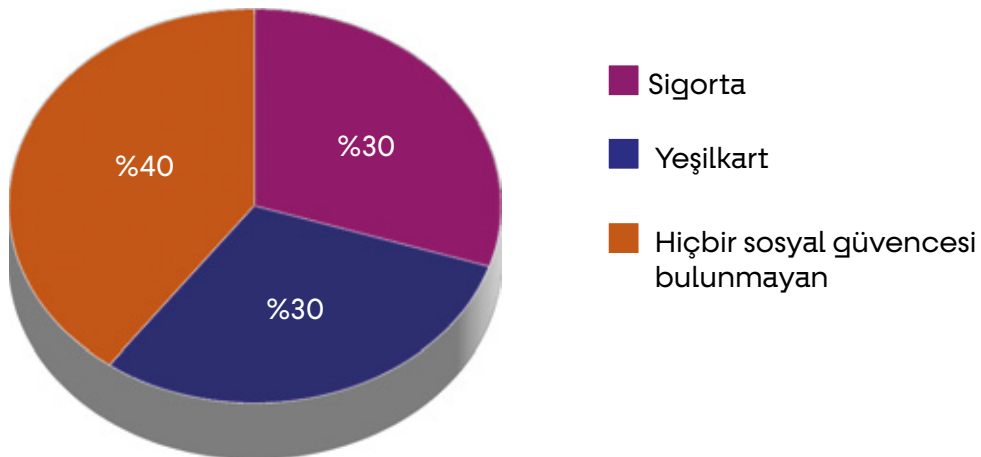

Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Bulguları

Görüşmecilere yöneltilen eğitim düzeyi ile ilgili sorularda, 2 kişinin ilkokul mezunu, 2 kişinin lise mezunu, 5 kişinin okula hiç gitmediği ve 1 kişinin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Okula hiç gitmeyen 5 kişi, okuma yazma ve Türkçe bilmiyordu. Bu nedenle, bu katılımcılarla görüşmeler Kürtçe dilinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin 8'i Kürtçe yapılmıştır.

Yoksulluğa ilişkin deneyim ve algılar, hane halkının sayısı, gıda tüketimi ve sosyal güvence gibi unsurlarla doğrudan ilişkilidir. Görüşmelerimizde katılımcılara bu başlıklarda sorular yönelttik. Kadın yoksulluğunun, birçok insan hakkı ihlaline yol açan karmaşık bir sorundur.

Görüşmeye katılanların sosyal güvence durumları

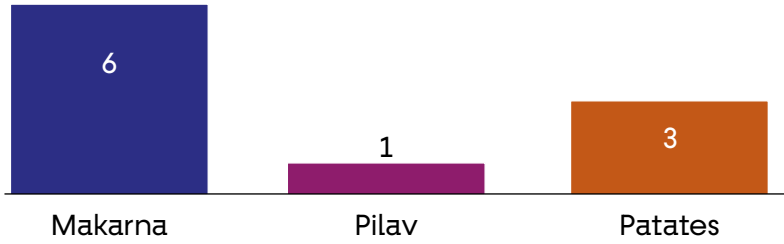

Yapılan görüşmelerde katılımcıların büyük bir kısmının herhangi bir sosyal güvencelerinin olmaması, özellikle kadın yoksulluğu açısından dikkate değer bir durumdur. Sosyal güvenceye erişim, bireylerin sağlık, emeklilik, işsizlik gibi risklere karşı korunmasını sağlayarak onların yaşam standartlarını iyileştiren bir mekanizmadır. Kadınların bu güvenceye sahip olmaması, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini daha da derinleştirmekte ve onların daha güvencesiz ve belirsiz bir hayat sürmesine neden olmaktadır.

**Çocuklara yetememek. İstediklerini alamamak.
Eskiden et tüketebiliyorduk. Artık çok zor.**

(24 yaşında, evli, 2 çocuğu var.)

“Evinizde en çok yapılan yemek nedir, et, bakliyat ve meyve ne sıklıkla tüketiyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar

Bu sonuçlar, beslenmenin en temel haliyle bile kadınlar için bir lüks ihtiyaç olarak algılandığını göstermektedir. Bakliyat, et ve meyve tüketimi ise neredeyse yok denecek kadar azdır. Bunun nedeni, bu gıdaların genellikle daha yüksek maliyetli olmasıdır. Ucuz olması nedeniyle evde en çok makarna tüketilmektedir. Bu da yoksulluk koşulları altında kadınların sağlıklı ve dengeli beslenme haklarının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır.

BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 11. maddesi¹⁸ bireylerin yeterli gıda temin etme hakkını güvence altına alır.

Kadın yoksulluğu ile beslenme alışkanlıkları birbirini besleyen bir ilişki içerisindedir. Beslenme kalitesinin düşmesi ve sağlıklı gıdaya erişim eksikliği, kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımının yanı sıra sağlıklarını da olumsuz etkilemektedir. Yoksulluk, kadınların beslenme kalitesini düşürerek, sağlıklı yaşam standartlarından uzaklaşmalarına yol açmakta ve bu durumun yarattığı sorunlar kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta daha etkin rol almalarını engellemektedir. Bu bağlamda, devletin sosyal yardım politikalarını güçlendirmesi, kadın yoksulluğunu azaltmanın ve daha sağlıklı toplumlar inşa etmenin önemli bir yolu olacaktır. Böylece, kadınların hem fiziksel sağlıkları hem de toplumsal katılımları desteklenmiş olacaktır.

¹⁸ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi
<https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/O6turkish/TIntCovEcSocCulRights.pdf>

Anket Çalışması Bulguları

Annem... Bir başına onlarca çocuk büyütmek... ve hepsine hayat sunmaya çalışmak. Bu yolda da sürekli ağlamak. Çünkü bize sunamadığı her fırsat çevremizde herkeste çok rahat vardı ve biz bu yoksulluğu çekerken annemin elinden bir şey gelmezdi. Derler ya bizim burada güneş doğmadan kadınlar uyanırdı. Güneşi kadınlar doğururdu. Annem güneşi doğuran bir kadın oldu hep. Hayat mücadelesini her gün sabah 5'te uyanarak vermeye başladılar.¹⁹

(“Kürt kadın yoksulluğu sizin için ne anlam ifade ediyor?” sorusu yöneltilen katılımcının cevabı, 24 yaşında, lisans mezunu, bekar)

Yürüttüğümüz anket çalışmasında, yüz yüze görüşmelerde odağımıza aldığımız mahalle sakinleri dışında, daha geniş bir kesime ulaşmak amacıyla 18-28 yaş arası kadınlara yönelik bir online anket hazırladık. Bu çalışmada, özellikle genç Kürt kadınlarının yoksulluğu nasıl tanımladıklarını, gelecekte ne belediklerini ve umutlarını daha derinlemesine anlamaya çalıştık. Anket soruları, çocuk yaşta işe başlama zorunluluğu, aile geçindirme sorumluluğu ve bu zorluklarla geleceğe dair umutlarının nasıl şekillendiği üzerine odaklandı.

Anketi, açık bir duyuruyla herkese sunmaktansa, gençlerle doğrudan temas halinde olan sivil toplum kuruluşları, öğretmenler ve Star Kadın Derneği üyeleri aracılığıyla yaygınlaştırdık. Bu sayede hedef kitlemize daha etkili bir şekilde ulaşmayı amaçladık. Ankete katılanların eğitim seviyesinin Van ortalamasından yüksek olması, yoksulluğun bu demografik grup içerisindeki algısını ve yorumlarını anlamamız açısından önemli bir veri kaynağı oluşturdu.

Anket çalışmamızda hedeflediğimiz yaş grubunun dışındaki bireylere de ulaştık,²⁰ bu da araştırmamızın yalnızca belirli bir kesimle sınırlı kalmamasına, farklı yaş gruplarından da geri bildirimler almamıza olanak sundu. Bu durum, çalışmamızın kapsamını genişletirken, elde ettiğimiz verilerin çok boyutlu bir yapıya kavuşmasını sağladı.

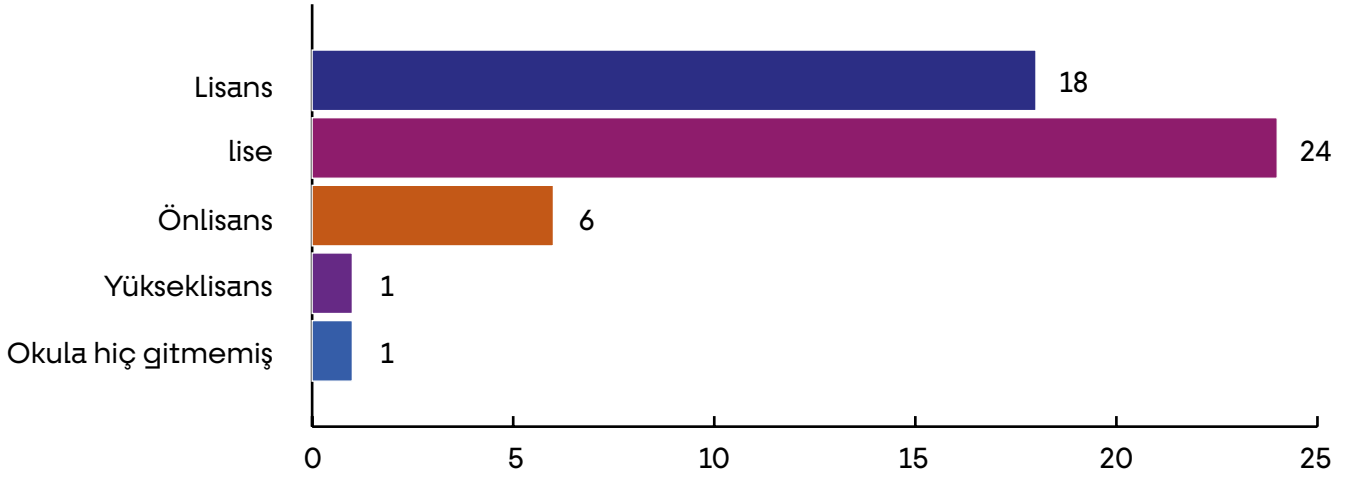
Anket çalışmamıza katılan 50 kadına yönelttiğimiz **“Kürt bir genç kadın olarak aşağıdakilerden hangisiyle mücadele etmek zorunda olduğunuzu düşünüyorsunuz?”** sorusuna verilen yanıtlar şu şekildedir:

1. Kadın-erkek eşitsizliği: %84
2. Dil temelinde ayrımcılık: %64
3. Irk, renk ve etnik köken temellerinde ayrımcılık: %62
4. Fırsat eşitsizliği: %54
5. Yoksulluk: %46
6. Eğitim ve çalışma olanaklarının yetersizliği: %46

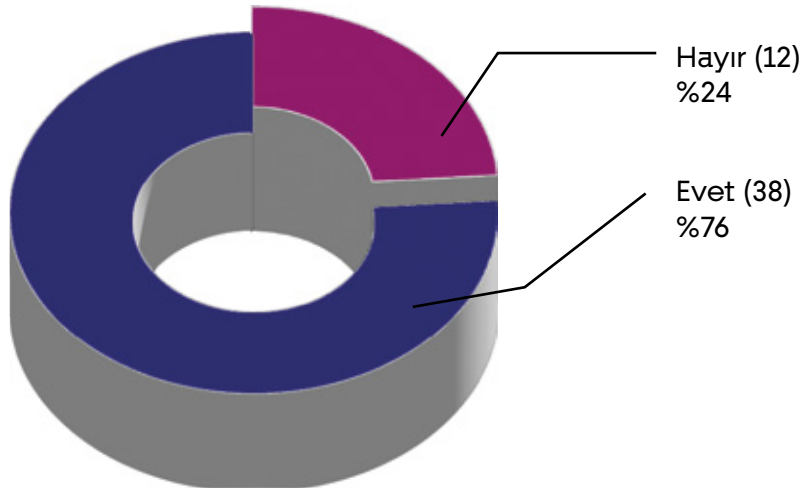
¹⁹ Anket katılımcılarının verdikleri yanıtlar herhangi bir düzeltme yapılmaksızın rapora yansıtılmıştır.

²⁰ Ankete, hedeflenen 18-28 yaş aralığı dışında 4 kişi katılım sağlamıştır. Bu kişilerin yaşları 31-43 aralığındadır.

Katılımcıların eğitim durumu

Gelir getiren işte çalıştınız mı?

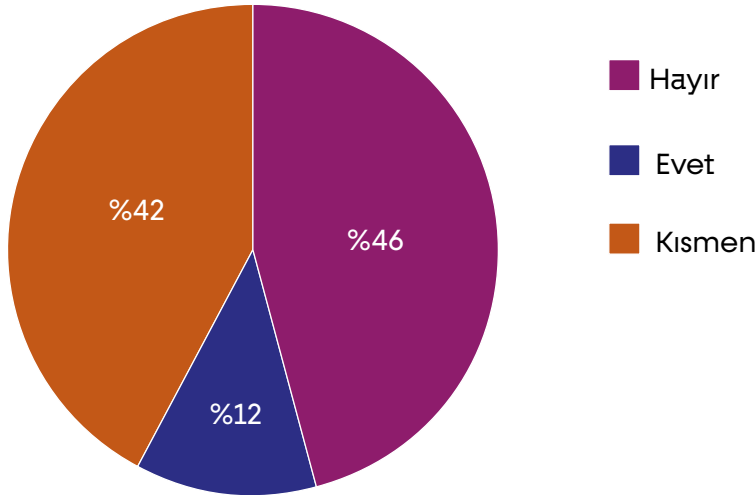
Anket çalışmamızda, Kürt genç kadınların yoksulluğu TÜİK verilerinde yeterince görünür olmadığı için, derin yoksulluğun nasıl bir miras olarak aktarıldığını ve genç jenerasyonun bunu nasıl deneyimlediğini anlamaya odaklandık. Genç yoksullukta sıklıkla karşılaşılan temel sorunlar arasında eğitimden mahrum kalma, düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışma, aile içi yükümlülüklerin artması ve geleceğe dair umutsuzluk öne çıkmaktadır. Bu durumları daha derinlemesine inceleyebilmek amacıyla anketimizde bu konulara yer verdik.

Amacımız, bu yoksulluğun genç Kürt kadınlar üzerindeki etkilerini daha görünür kılmak ve onların geleceklerine dair umutlarını şekillendiren koşulları anlamaktı. Bu doğrultuda, katılımcılardan aldığımız veriler hem ekonomik hem de sosyal anlamda genç kadınların yaşadığı güçlükleri ortaya koymayı hedefledi. Anketimizde "Eğitim hayatınızı ekonomik şartların belirlediğini düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen %84'lük "evet" cevabı, katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitimlerine devam edebilmek için maddi koşulların elverişli olmasını bir zorunluluk olarak gördüğünü gösteriyor. Bu yanıt, ekonomik zorlukların yani yoksulluğun gençlerin eğitim fırsatlarını sınırladığını ve geleceklerini olumsuz etkilediğini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor.

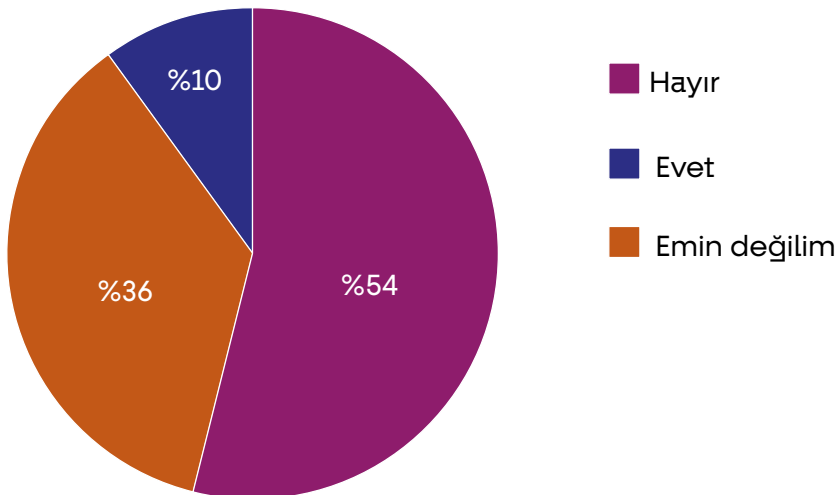
Yaşamak için gerekli olan temel ihtiyaçlara erişememenin hem Kürt hem de kadın olarak iki kat daha zor olduğunu düşünüyorum. Toplumsal cinsiyet rollerimizin üstüne Kürt bir kadın olarak şartların daha zorlu süreçlerle devam ettiği maalesef ki gözlemlediğimiz bir problem. Bu süreçler devam etmekte.

(26 yaşında, yüksek lisans mezunu, bekar)

Sosyal yaşamınızdan memnun musunuz?

Emekli olacağınızı düşünüyor musunuz?

Çalışmamızda, "Sosyal yaşamınızdan memnun musunuz?" sorusuna kadınların yalnızca %12'sinin "evet" cevabı vermesi, genç Kürt kadınlarının sosyal hayattaki memnuniyetsizliğini açıkça gözler önüne sermektedir. Benzer şekilde, "Emekli olacağınızı düşünüyor musunuz?" sorusuna 50 katılımcıdan 27'sinin "hayır" yanıtını vermesi, ekonomik güvencesizlik ve geleceğe dair belirsizliklerin ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Bu 27 kişinin yaşamlarının sonuna kadar çalışmak zorunda kalacaklarına inanması, "yoksulluğun kadınlaşması" kavramını doğrular niteliktedir. Kürt kadınlarının sosyal ve ekonomik hayatta karşılaştığı eşitsizlikler, hem yaşam kalitelerini düşürmekte hem de yoksulluk döngüsünün devam etmesine neden olmaktadır.

Anket çalışmamıza katılan kadınlara, "Yoksulluğu nasıl tanımlarsınız?" ve "Kürt kadın yoksulluğu sizin için ne anlam ifade ediyor?" sorularını açık uçlu olarak sorduk. Bu sayede katılımcıların yoksullukla ilgili düşüncelerini ve deneyimlerini daha derinlemesine anlayabilmeyi amaçladık. Aldığımız cevaplar, yoksulluğun farklı boyutlarını ve kişisel deneyimlerini yansıtırken, aynı zamanda bu konuda toplumda var olan algıyı da gözler önüne sermektedir.

Gri renk olarak tanımlayabilirim

(23 yaşında, lisans mezunu, bekar)

Perde ardı

(22 yaşında, lisans öğrencisi, bekar)

Kalabalık bir ailenin 11. çocuğu olarak dibine kadar yaşadım. Okula aç gitmek, beslenme götürememek, gelebilecek her yardıma açıkken asla yardım görememek. Yoksulluk gözlerimizin içini parlatan o sevinçten belki de bir kuru ekmekten yoksunluktu.

(24 yaşında, lisans öğrencisi, bekar)

Yüz yüze görüşmeler ve anket çalışması aracılığıyla edindiğimiz veriler, Kürt kadın yoksulluğunu derinlemesine incelememizi sağladı, bu verilerin ayrıntılarına raporun ekinde ulaşabilirsiniz.

4. SONUÇ VE TAVSİYELER

Kürt kadınlarda derinleşen yoksulluğun tarihsel boyutu, bu raporun sınırlarını aşsa da, kadınların göç geçmişinin anlaşılması ve bu olgulara yönelik çözüm yollarının geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Raporumuzda katılımcılara yöneltilen sorular kapsamında beslenme ve sağlıklı gıdaya erişim ve kadınların sağlıklı gıda temininde yaşadığı zorlukların, yoksullukla doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür.

Ayrıca, göç olgusunun yoksullukla ilişkisi de raporun önemli bulgularındandır; özellikle Kürt kadınlarının yaşadığı zorunlu veya ekonomik nedenlere dayalı göçlerin kadın yoksulluğunu derinleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle, göçün kadın yoksulluğuna etkisinin göz ardı edilmemesi, önerilen politika ve stratejilerin etkinliği açısından önemlidir.

Türkiye’de Kürt kadın yoksulluğu, çeşitli insan hakları ihlalleri ile kendini göstermektedir. Yoksulluk; eğitim, sağlık, sağlıklı gıdaya erişim gibi temel hak alanlarında kadınların haklarını kısıtlamakta ve toplumsal hayata katılımlarını engellemektedir. Bu bağlamda, Kürt kadınların karşılaştığı zorlukların aşılması ve haklarının güvence altına alınması amacıyla aşağıda belirtilen önerilerin hayata geçirilmesi büyük bir önem taşımaktadır;

İzleme çalışmamızda tespit ettiğimiz ihlaller şunlardır;

- 1. Eğitim Erişimi:** Kürt kadınlar, eğitim sistemindeki eşitsizlikler nedeniyle, eğitim hakkına erişememekte, yeterli eğitim alamamakta, bu da ekonomik bağımsızlıklarını kısıtlamaktadır.
- 2. İstihdam Fırsatları:** Kürt kadınlar, iş gücüne katılımında zorlanmakta ve genellikle düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. .Bu durum ekonomik yoksulluğu beraberinde getirmektedir.
- 3. Sağlık Hizmetlerine Erişim:** Yoksulluk, Kürt kadınların sağlık haklarına erişimini engelleyebilmektedir, bu da özellikle hamilelik ve doğum gibi kritik dönemlerde sağlık sorunlarına yol açabilir.
- 4. Ayrımcılık ve Şiddet:** Kürt kadınlar, etnik kökenleri nedeniyle ayrımcılığa ve toplumsal cinsiyet temelli şiddete daha fazla maruz kalabilmektedir.
- 5. Karar Alma Süreçlerine Katılım:** Ekonomik yoksulluk ve sosyal dışlanma, Kürt kadınların aile ve toplum içindeki karar alma süreçlerinde etkili olma fırsatlarını kısıtlamaktadır.
- 6. Sosyal Destek ve Dayanışma:** Kürt kadınlar, sosyal destek mekanizmalarından haberdar olmamakta ve desteklerden yeterince faydalanamamakta, bu da yoksulluklarının derinleşmesine yol açmaktadır.

Bu ihlaller, Kürt kadınların toplumsal ve ekonomik hayatta marjinalleşmesine neden olmaktadır. Yoksulluğun azaltılması ve hakların korunması için çeşitli politika ve programların geliştirilmesi gerekmektedir.

Kürt kadınlar, çeşitli sosyal ve ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmakta, bu durum yoksulluk sarmalını derinleştirmektedir. Eğitim, istihdam, sağlık ve temel hizmetlere erişim konularında yaşanan engeller, Kürt kadınların toplumsal hayatta daha etkin katılımını engellemekte ve ekonomik bağımsızlıklarını kısıtlamaktadır. Bu bağlamda, devlet kurumlarının ve yerel yönetimlerin Kürt kadınların yoksullukla mücadelesinde aktif bir rol üstlenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Aşağıda sunulan tavsiyeler, Kürt kadınların karşılaştığı zorlukların aşılmasına yardımcı olacak somut adımlar içermektedir. Bu öneriler, yoksullukla mücadele etmenin yanı sıra, kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal hayata daha aktif katılımlarının sağlanması amacını taşımaktadır.

Devlet Politikaları İçin Tavsiyeler

1. Eğitim Erişimini Artırma:

- **Burs ve Teşvikler:** Eğitimine devam etmek isteyen kız çocuklarına burslar sağlanmalı.

2. Sağlık Hizmetlerine Erişim:

- **Ücretsiz Sağlık Hizmetleri:** Kadınlar için ücretsiz sağlık hizmetleri sunulmalı, sağlık kontrolleri düzenlenmelidir.
- **Hijyen Ürünleri Desteği:** Devlet, yoksul kadın ve kız çocuklarına düzenli hijyen ürünleri yardımı sağlamalıdır.

3. İstihdam ve Ekonomik Destek:

- **Kadın Girişimciliği Teşvik:** Kadın girişimcilere hibe ve düşük faizli kredi imkânları sunulmalı, iş planı hazırlama konusunda STK'lar ile işbirliği yapılmalıdır.
- **Mesleki Eğitim Programları:** Kadınlara yönelik mesleki eğitim kursları düzenlenerek iş gücüne katılımları artırılmalıdır.

4. Sosyal Güvenlik ve Destek Programları:

- **Hedefli Sosyal Yardımlar:** Yoksul kadınlar için özel sosyal yardım programları geliştirilerek, bu yardımların etkin bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır.
- **Aile Destek Programları:** Kadınların ve çocukların beslenme, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

5. Şiddetten Korunma Mekanizmaları:

- **Kadın Destek Merkezleri:** Kadınların şiddet durumlarında başvurabilecekleri destek merkezleri kurulmalı, bu merkezler Kürtçe hizmet sunmalıdır. Yoksul kadınların mevcut adli yardım prosedürlerine rahatlıkla erişebilmesi sağlanmalı, kadınlar yönünden adalete erişim hakkını garanti altına alan uygulamalar geliştirilmelidir.
- Hukuki ve psikolojik destek sunan merkezlerin kapasiteleri güçlendirilmeli. İstanbul sözleşmesi ve 6284 sayılı kanunda belirtilen önleyici ve koruyucu tedbirleri sunan destek merkezlerinin faaliyetleri denetlenmelidir.
- **Hukuki Destek:** Kadınlara yönelik hukuki bilgilendirme ve destek hizmetleri sağlanmalıdır.

6. Toplumsal Farkındalık ve Eğitim:

- **Cinsiyet Eşitliği Eğitimi:** Kamu görevlilerine ve toplum üyelerine yönelik cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konulu eğitimler düzenlenmelidir.
- **Farkındalık Kampanyaları:** Kadın hakları, şiddet ve yoksulluk konularında toplumsal farkındalığı artıracak kampanyalar düzenlenmelidir.

7. Okula Servis ile Erişim Sağlanması:

- Taşımali eğitim kapsamındaki tüm öğrencilere, eğitim kurumlarına erişimlerini kolaylaştırmak için güvenli ve düzenli servis hizmeti sunulmalıdır. Bu hizmet, öğrencilerin okula güvenli ve zamanında ulaşmalarını sağlayacak şekilde planlanmalıdır.

Yerel Yönetimler İçin Tavsiyeler

1. Kadın Kooperatifleri ve Girişimcilik Desteği:

- Yerel yönetimler, kadın kooperatifleri kurarak kadınların ekonomik bağımsızlıklarını artırmalı ve hibe veya düşük faizli kredi programları ile desteklemelidir. Örneğin, yerel el sanatları veya tarım kooperatifleri oluşturulabilir.

2. Eğitim ve Farkındalık Seminerleri:

- Yerel yönetimler, kadınlara yönelik mesleki beceri geliştirme kursları düzenlemelidir. Bu kurslar, Kürtçe verilmeli ve kadınların iş bulma şanslarını artırmalıdır.

3. Çocuklar için Ulaşım Desteği:

- Okula giden çocuklar için ücretsiz servis araçları sağlanmalı, bu araçların güzergahları, yoksul ailelerin ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir.

4. Kadın Destek Merkezleri:

- Yoksul kadınlar için sosyal, psikolojik ve hukuki destek sunan kadın destek merkezleri kurulmalı. Bu merkezlerde, kadınlar Kürtçe olarak hizmet alabilmeli ve ihtiyaçlarına yönelik çözümler bulabilmelidir.

5. Halk Pazarları ve Ürün Satış Destekleri:

- Yerel yönetimler, kadınların ürettiği ürünlerin satılabileceği halk pazarları düzenleyerek, kadın girişimcilerin ürünlerini tanıtmasına ve gelir elde etmesine yardımcı olabilir.

Türkiye, yoksullukla mücadelede İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, CEDAW, Avrupa Sosyal Şartı gibi uluslararası ve bölgesel insan hakları koruma düzenlemelerinin hükümlerine uymalı, herkesin yaşam standardı, barınma ve sosyal güvenlik haklarını korumalıdır. Örneğin, kırsal bölgelerde yaşayan çocukların okula erişimi için ücretsiz servis hizmetleri sağlanabilir ve dezavantajlı ailelere konut yardımı yapılabilir. CEDAW doğrultusunda kadın yoksulluğuyla mücadele edilmeli, özellikle kırsaldaki kadınların hakları güçlendirilmelidir. Bu kapsamda kadınların iş gücüne katılımı artırılarak mikro kredi destek programları hayata geçirilebilir. Ayrıca, ILO Sözleşmeleri kapsamında güvenceli iş ve sosyal güvenceye erişim sağlanmalı, örneğin düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışan kadınlara yönelik emeklilik ve sağlık sigortası kapsamı genişletilmelidir. Bu yükümlülöklere uygun politikalar, yoksulluğun azaltılmasına ve toplumsal eşitliğin sağlanmasına katkı sunacaktır.

EKLER

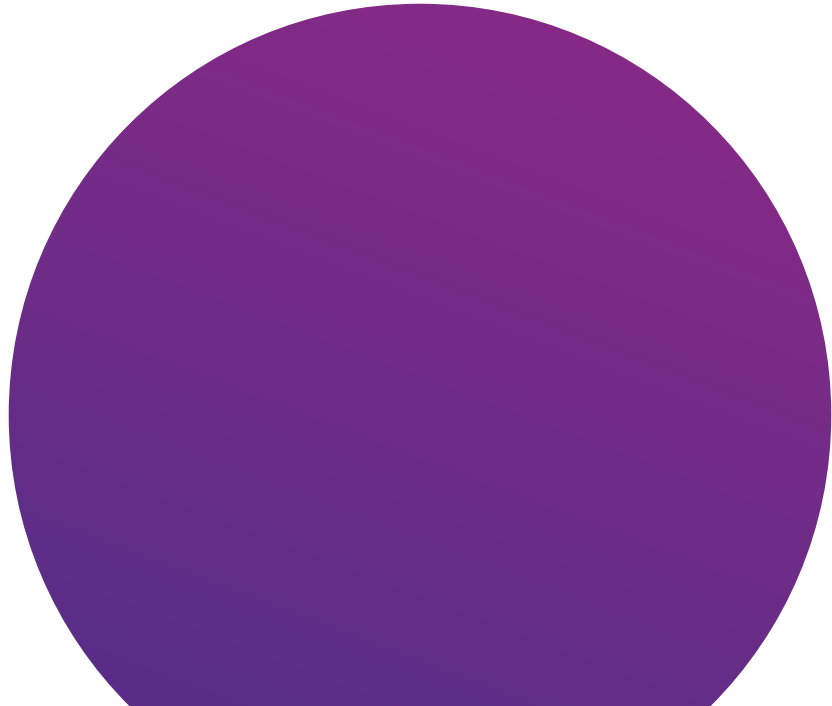
Ek 1: Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Sonuçları ve Grafikler

Ek 2: Anket Çalışması Sonuçları ve Grafikler

Ek 3: Anket Çalışması Soru Formu

Ek 4: Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Soru Formu

Ek 5: Bilgi Edinme Başvurusu Soru Formu

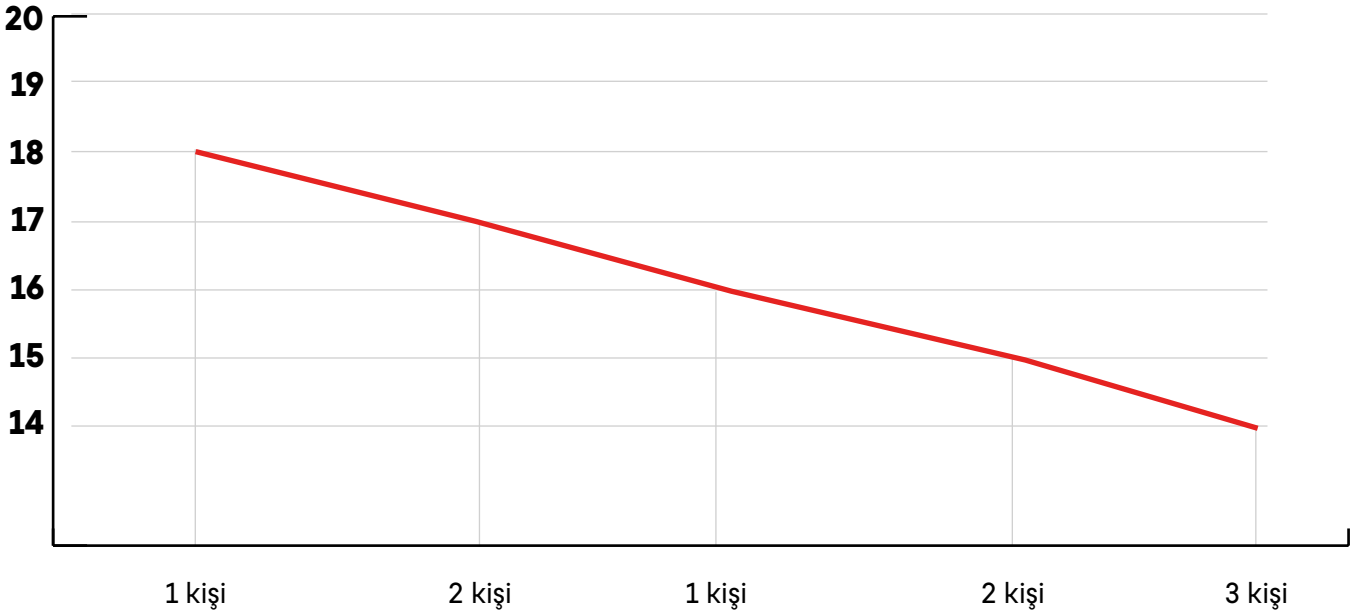

DE-RİN EK-1

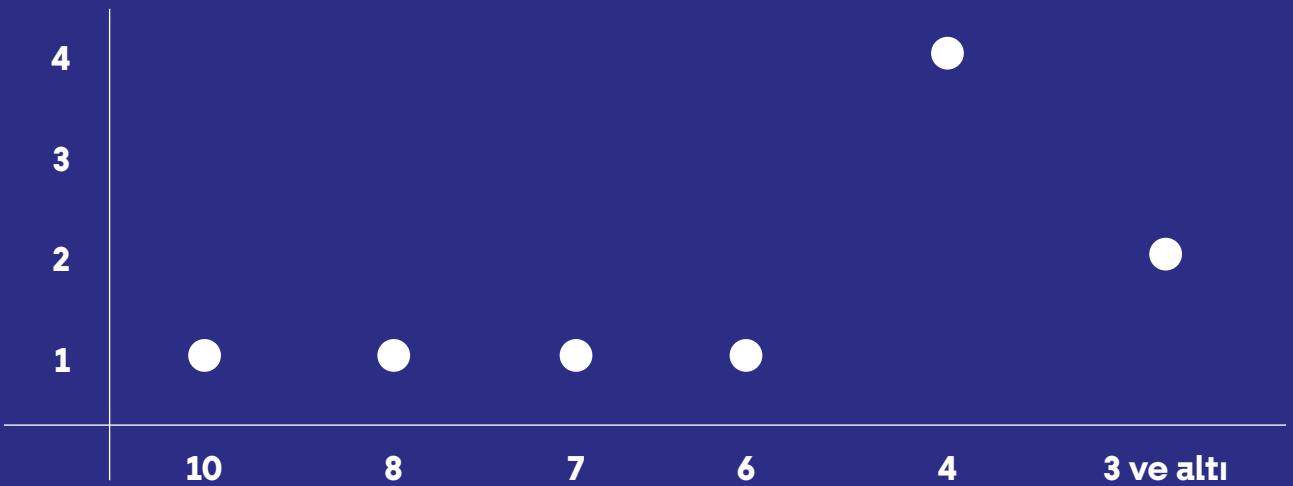

Yarı Yapılandırılmış Yüz Yüze Görüşme Formu Bulguları

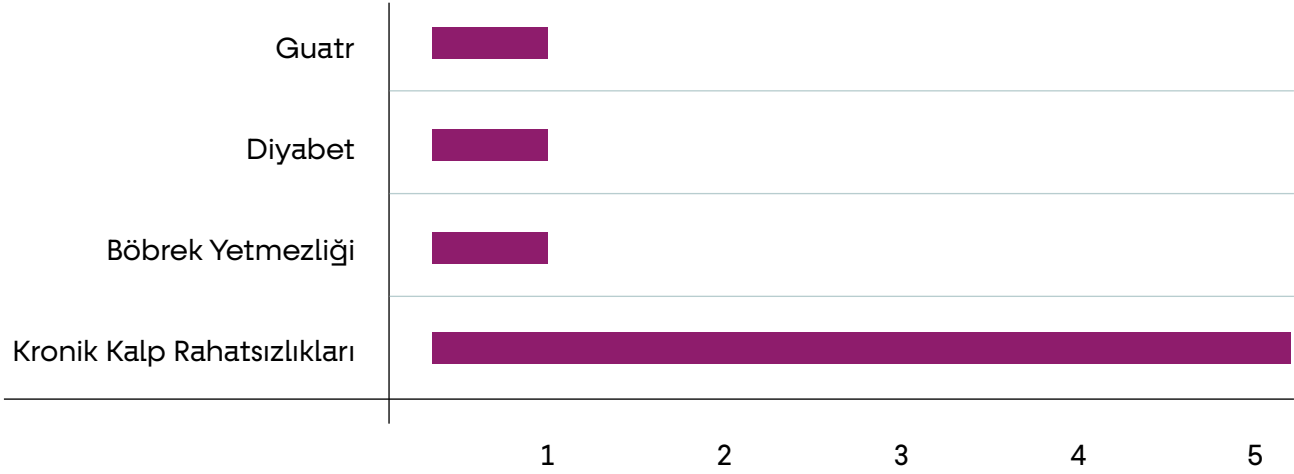
Görüşmecilerin Evlilik Yaşı

Hanede Yaşayan Kişi Sayısı

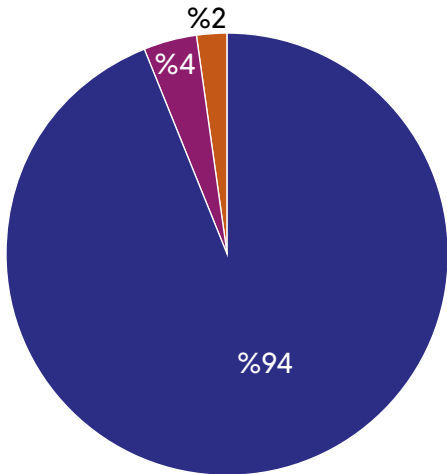
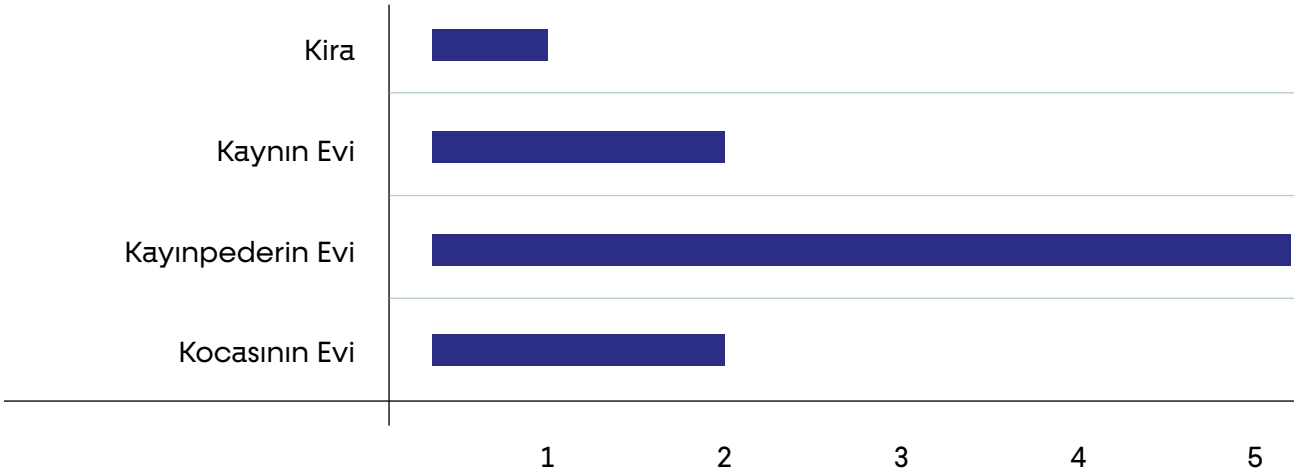

Kronik Hastalık

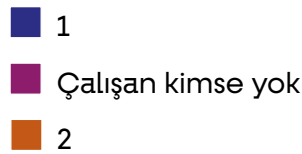

Yaptığımız çalışma kapsamında gördüğümüz 10 göçmenden 8'inde kronik rahatsızlık bulunduğu tespit edilmiştir.

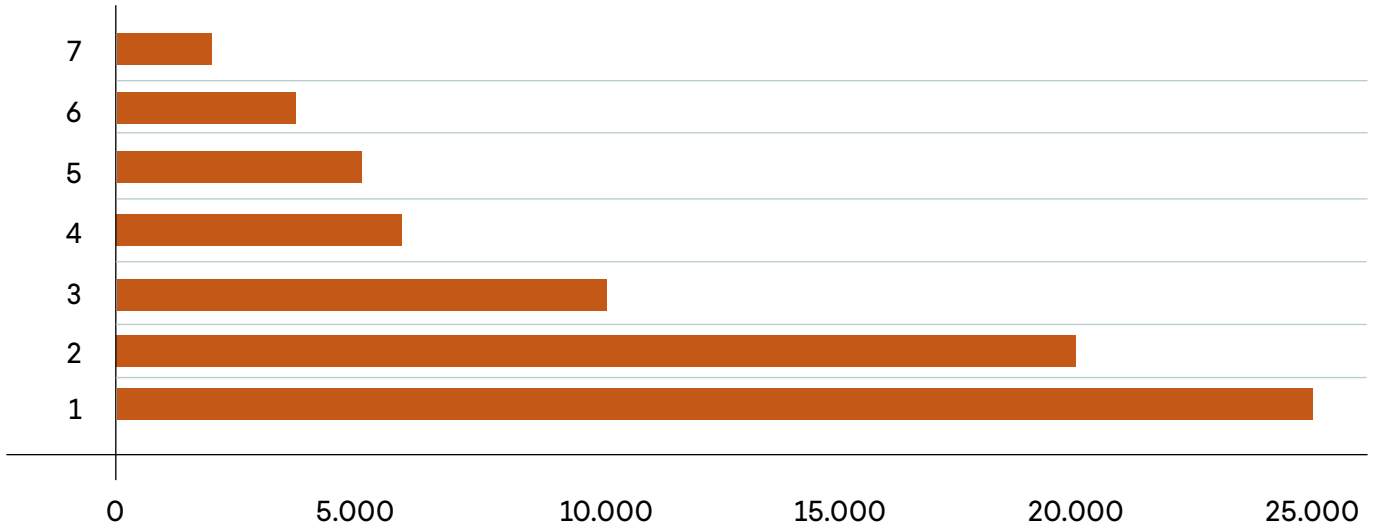
Mülkiyet Durumu

Hanede Çalışan Sayısı

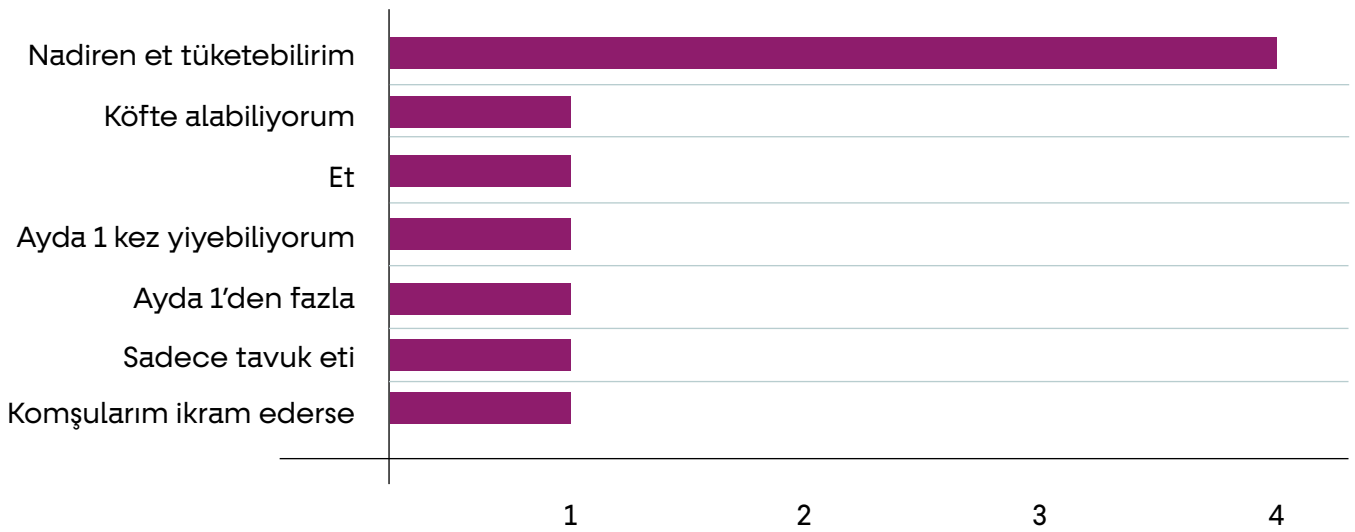

Görüşmecilerin Aylık Gelir Göstergesi

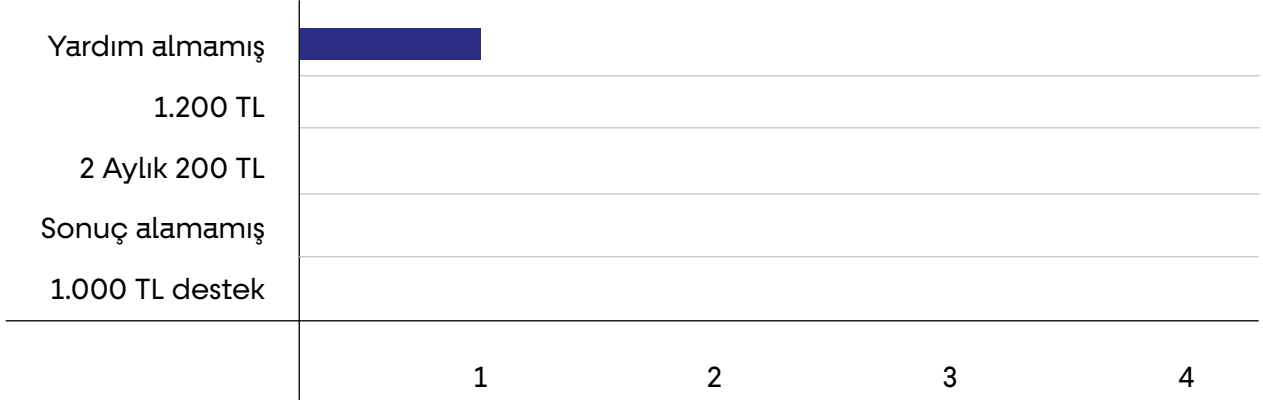

10 kişi için haneye gelen ortalama 7,100 TL'dir.

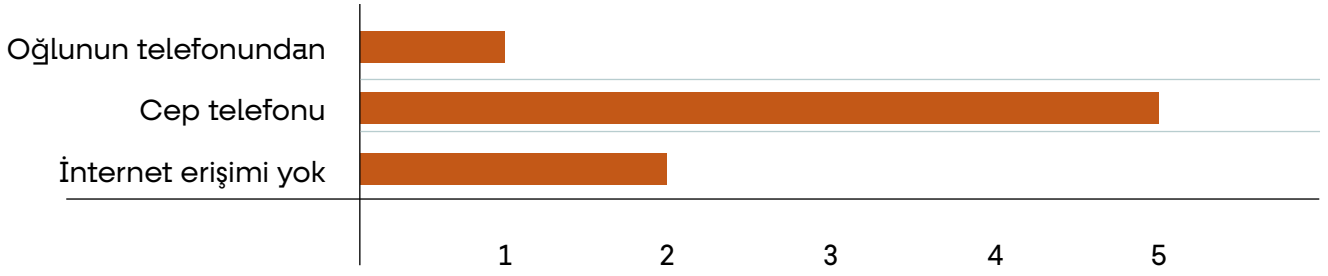
Görüşmecilerin Et Tüketimi

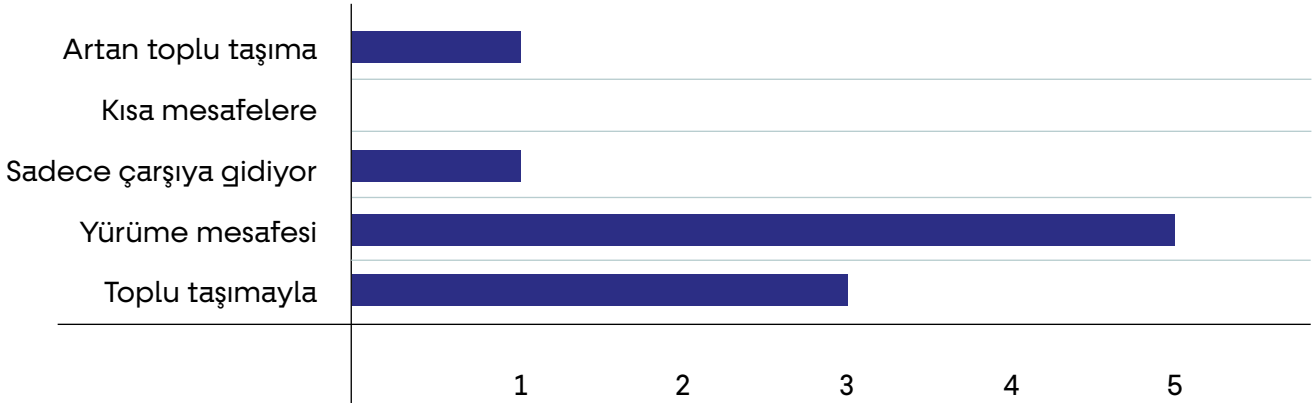
Görüşmecilerin Sosyal Yardımdan Faydalanma Durumu

İnternete Nasıl Erişiyor

Gidecekleri Yere Nasıl Gidiyorlar

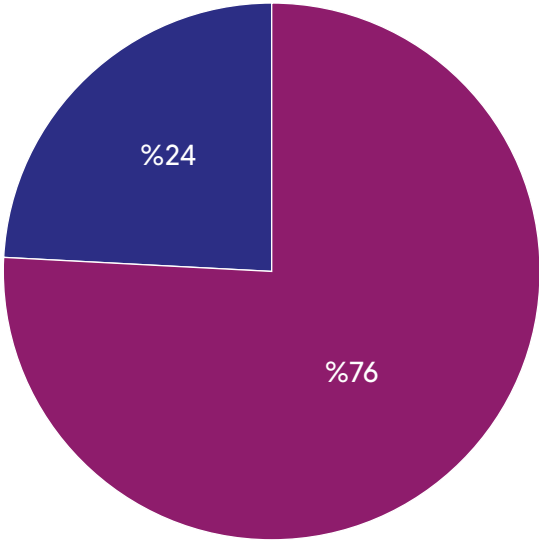

DERİN EK-2

Anket Çalışması Sonuçları ve Grafikler

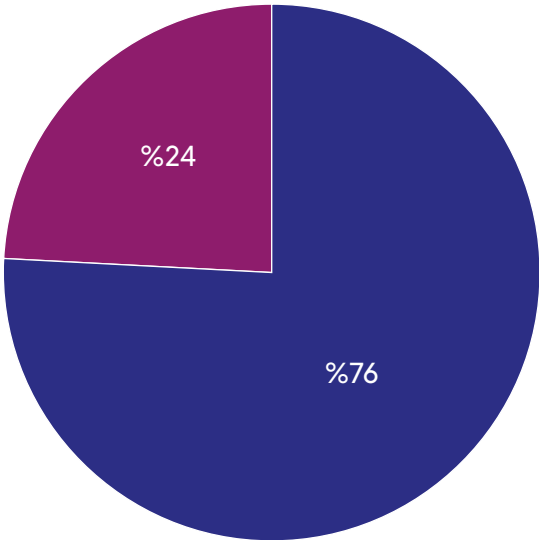
25 Temmuz - 22 Ağustos 2024 tarihleri arasında Google Formlar üzerinden gerçekleştirilen "Van'da Yaşayan Kadınların Yoksulluğu" konulu araştırmaya 50 kadının verdiği yanıtların sonuçları şöyle:

Gelir getiren bir işte çalışan sayısı

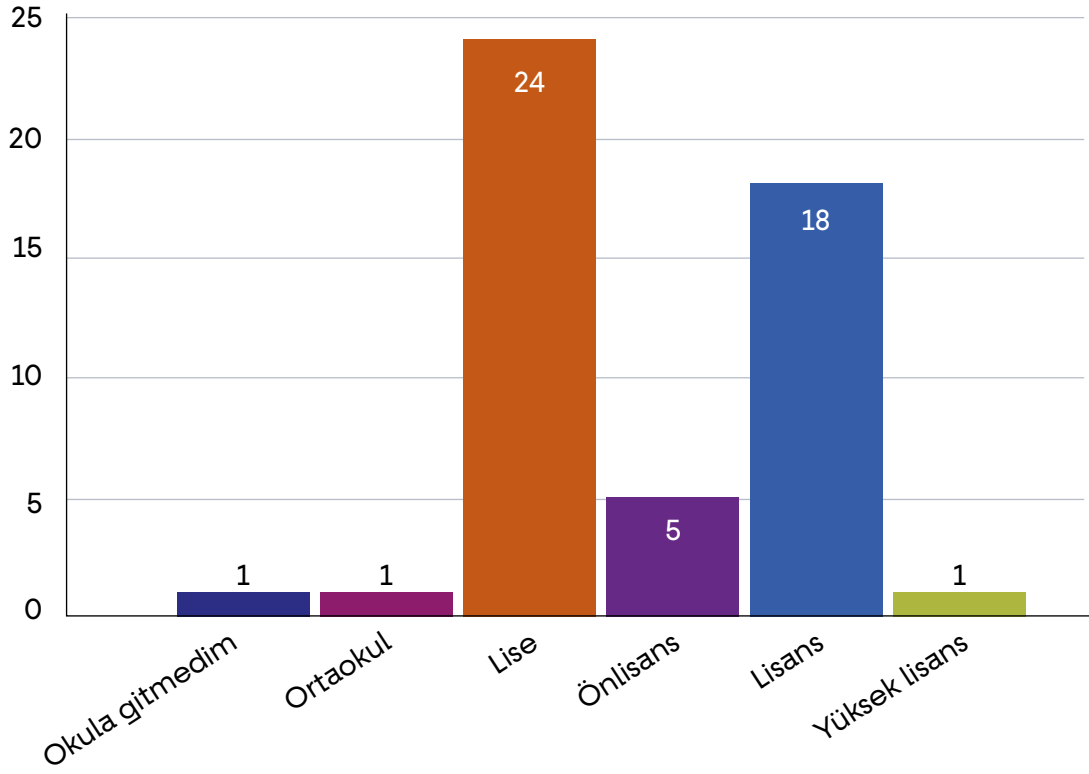
- Hayır %24
- Evet %76

Göç Öyküsü: "Yerinden zorla edilme, iç göç veya dış göç yaşadınız mı?"

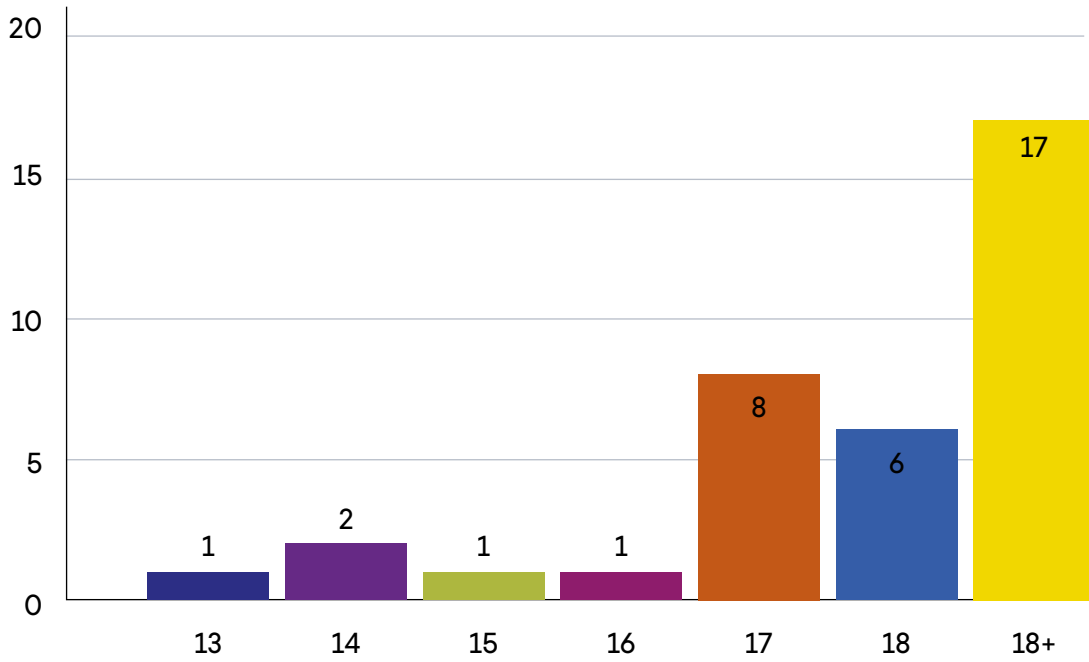

- Hayır %76
- Evet %24

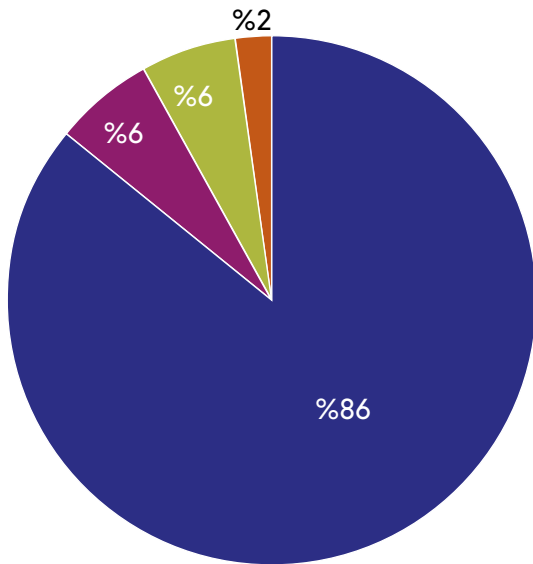
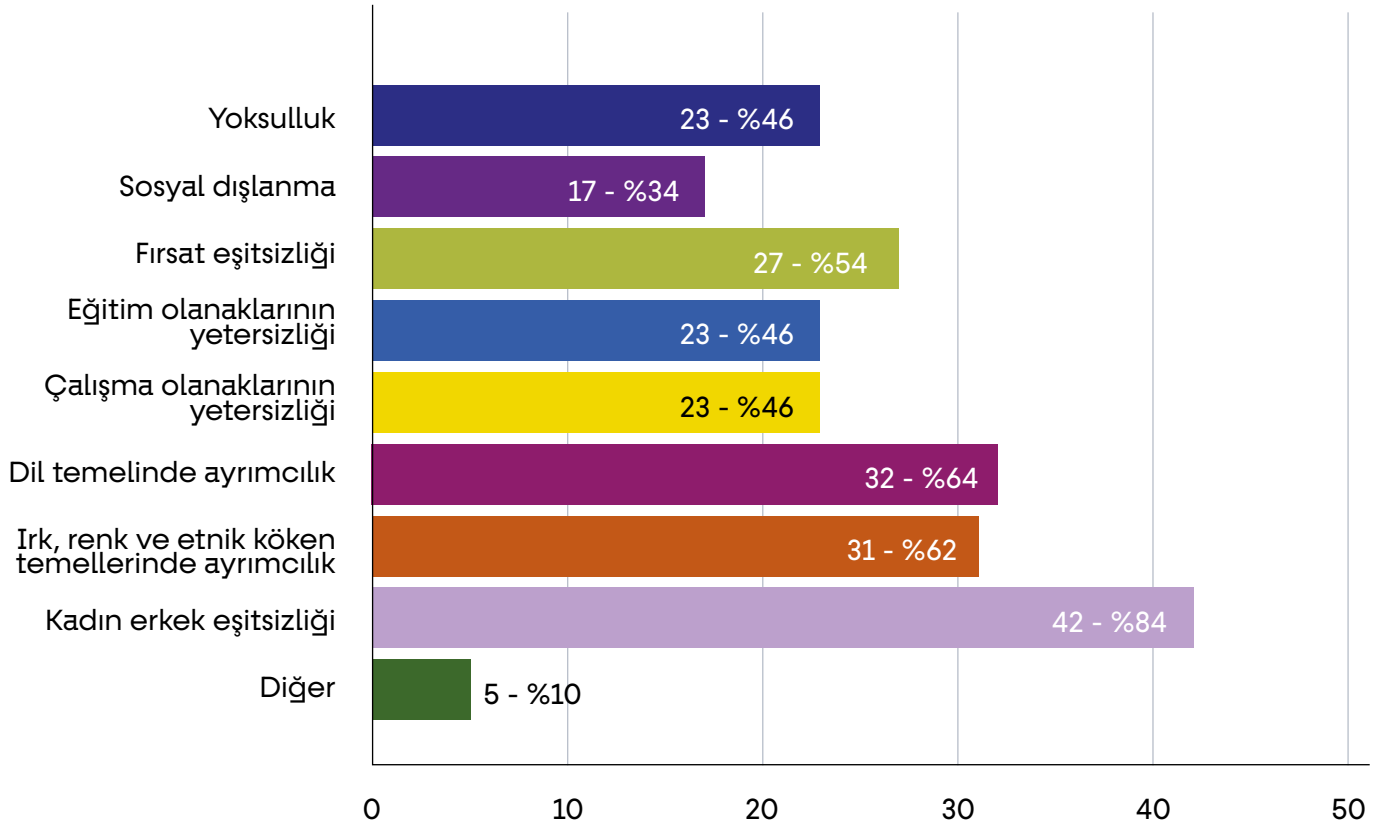
Katılımcının Tamamladığı Son Okul

Daha Önce Gelir Getiren İşte Çalışanların İlk Çalışma Yaşı

Kürt bir genç kadın olarak aşağıdakilerden hangisiyle mücadele etmek zorunda olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Eğitim hayatınızı ekonomik şartların belirlediğini düşünüyor musunuz?

“Kürt kadın yoksulluğu sizin için ne anlam ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna verilen cevaplar aşağıda özetlenmiştir. Irkçılık, Ayrımcılık, Eşitsizlik, Dışlanmak, Çaresizlik, ilgisizlik gibi cevapların yanında şunlarda ifade edildi;

Yoksulluk kavramının zor olmasının yanı sıra bir de Kürt ve kadın olmanın zorluğu da eklenince hayat yaşanmaz bir hal alır.

Yoksulluğun getirdiği bir eğitim yoksulluğu

Etnik köken ve cinsiyet kökenli maruz kalınan yoksulluk. kaynaklara erişimin sıkıntılı olduğu durumlarda bunun kadın ve kürt olmaktan kaynaklanması diyebilirim.

Toplumsal anlayış bakımından dezavantajlar üstüne eklenerek ve özellikle kadın olmanın zorluğu

Annem.. bir başına onlarca çocuk büyötmek.. ve hepsine hayat sunmaya çalışmak. Bu yolda da sürekli ağlamak. Çünkü bize sunamadığı her fırsat çevremizde herkeste çok rahat vardı ve biz bu yoksulluğu ceekerken annemin elinden bir şey gelmezdi. Derler ya bizim burda güneş doğmadan kadınlar uyanirdi. Güneşi kadınlar doğururdu. Annem güneşi doğuran bir kadın oldu hep. Hayat mücadelesini her gün sabah 5te uyanarak vermeye başlardı.

Kimliksiz dilsiz hata şu an bu anketin bile Kürtçe olmaması büyük bir yoksulluk Yoksulluğumuz sadece ekonomik durumlardan kaynaklanmıyor hem etnik kimliğimizden hem de kadın oluşumuz bizi bir çok şeyden yoksun bırakıyor dolayısıyla umutsuzluk en çok bize hakim oluyor

“Yoksulluğu nasıl tanımlayabilirsiniz?” açık uçlu sorusuna verilen cevaplar aşağıda özetlenmiştir.

Yoksulluk, bireyi sosyal, eğitim, kültürel ve daha birçok açıdan kısıtlayan bir kavram olmak ile birlikte bireyin kendini değersiz ve yetersiz hissedip yaşamının büyük bir bölümünü etkiler.

Bir kesim insanın açgözlülüğü ve kâr hırsıyla emeği sömürmesiyle, emeği sömürülen insanların yaşamını idame ettirecek kaynaklara ulaşımının sınırlı olmasıdır.

Kalabalık bir ailenin 11. Çocuğu olarak dibine kadar yaşadım. Okula aç gitmek, beslenme götürmemek, gelebilecek her yardıma açıkken asla yardım görememek. Yoksulluk gözlerimizin içini parlatan o sevinçten belki de bir kuru ekmekten yoksunluktu.

Sadece maddi değil her açıdan yetersizlik

Yoksulluk veya fakirlik, günlük temel ihtiyaçların tamamını veya büyük bir kısmını karşılayacak yeterli gelire sahip olmama durumudur.

Hayallerime ket vuran maddi imkanlarımın azlığı

Kişinin kendi öz akımına bile yetmeyecek düzeyde olan ve soysalleşmesine bile engel olan bir gelire sahip olması

Rezillik

Hayatımızda istediğimiz bir şeyin yokluğu. Bu sadece para değildir . Fırsat yoksulluğu sevgi yoksulluğu hak yoksulluğu gibi gibi çoğaltılabilir

Yaşamak için gerekli olan temel ihtiyaçlara erişememek olarak tanımlayabilirim. Temel ihtiyaçların bile karşılanmaması güvensizliği, umutsuzluğu ve yaşama sevincinin kırılmasına yol açar. Böyle bir durumda hayattan zevk almak çok zor ve anlamsızdır. Ayrıca hayatın her alanında bir çok şey için harcama yapmaktayız. Kendi gelişimimiz için almak istediğimiz eğitimlerimiz bile çok masraflı malesef

Geleceği kısıtlayıcı

DE-RİN EK-3

Anket Çalışması Soru Formu

Merhabalar,

Bu form Van'da yaşayan kadınların yaşadığı yoksulluk ile ilgili VAN STAR KADIN DERNEĞİ tarafından hazırlanacak 2024 yılı insan hakları izleme raporu için 18-28 yaşındaki kadınlara yönelik online görüşmeler için hazırlanmıştır.

Amacımız, Van'da yaşayan Kürt kadın yoksulluğunu anlamak ve bu konuda izleme çalışmamızı geliştirmektir. Yoksulluk ile ilgili görüşlerinizi almayı hedefliyoruz.

Sorulara yanıt verirken dilerseniz ara verebilirsiniz; sorulara ya da tamamına cevap vermekten vazgeçebilirsiniz.

1. Bu çalışmaya katılmayı onaylıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

2. Yaşınız nedir?

3. Medeni durumunuz nedir?

4. Çocuğunuz var mı?

- Evet
- Hayır

5. Cevabınız "Evet" ise, kaç çocuğunuz var?

- 1
- 2
- 3
- 4 ve üzeri

6. Başka bakmakla yükümlü olduğunuz kişi var mı? (Anne, baba, kardeş, yaşlı, engelli aile üyesi vb.)?

7. En son tamamladığınız eğitim seviyesi nedir?

- Okula hiç gitmedim
- İlköğretim
- Ortaöğretim
- Lise
- Önlisans
- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora
- Diğer

8. Şu anda hala okuyorsanız hangi seviyede eğitim alıyorsunuz?

9. Yerinden zorla edinme, iç göç veya dış göç yaşadınız mı?

- Evet
- Hayır

10. Cevabınız "Evet" ise, göç sebebinizi yazabilir misiniz? (Eğitim, iş, evlilik vb.)

11. Tek başınıza mı yaşıyorsunuz?

- Evet
- Hayır

12. Cevabınız “Hayır” ise, hanede yaşayan kişi sayısını paylaşabilir misiniz?

- 1-4
- 4-9
- 9-15
- 16 ve üzeri

13. Gelir elde etmek amacıyla bir işte çalıştınız mı?

- Evet
- Hayır

14. Daha önce çalıştıysanız, ilk işinize kaç yaşında başladınız?

15. Son 1 yıl içinde gelir getiren bir işte çalıştınız mı?

- Evet
- Hayır

Cevabınız “Evet” ise, sosyal güvenceli olarak mı çalışıyorsunuz?

16. Ne işte çalıştınız veya çalışıyorsunuz?

17. En son çalıştığınız işteki aylık net maaşınızı ve mesai saatlerinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

18. Kürt bir genç kadın olarak aşağıdakilerden hangisiyle mücadele etmek zorunda olduğunuz düşünüyorsunuz?

- Yoksulluk
- Sosyal dışlanma
- Fırsat eşitsizliği
- Eğitim olanaklarının yetersizliği
- Çalışma olanaklarının yetersizliği
- Dil temelinde ayrımcılık
- Irk, renk ve etnik köken temellerinde ayrımcılık
- Kadın-erkek eşitsizliği
- Diğer

19. Sosyal yaşamınızdan memnun musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

20. Eğitim hayatınızı ekonomik şartların belirlediğini düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Emin değilim

21. Emekli olacağınızı düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Emin değilim

22. Yoksulluğu nasıl tanımlayabilirsiniz?

23. Kürt kadın yoksulluğu sizin için ne anlam ifade ediyor?

24. Bu çalışmanın konusuyla ilgili eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mı?

DE-RİN EK-4

Yüz Yüze Derinlemesine Görüşme Soru Formu

Bu form 2024 Van'da yaşayan kadınların yaşadığı yoksulluk ile ilgili hazırlanacak insan hakları izleme raporu için Hacıbekir mahallesinde yürütülecek saha görüşmeleri için hazırlanmıştır.

1. Görüşmeye katılmayı onaylıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

2. Yaşınızı öğrenebilir miyiz?

3. Medeni durumunuz nedir?

4. Göç yaşadınız mı? Cevabınız evet ise hangi sebeple olduğunu söyler misiniz?

5. Kiminle yaşıyorsunuz? Hane halkı sayısı nedir?

6. Yaşadığınız konut kira mı? Veya ailenin mülkünde oturuyorsanız kime ait? Yaşadığınız evin sorunları var mı? Varsa bunlar neler?

7. Gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz?

8. Çalışıyorsanız net maaş ve çalışma saatlerini belirtir misiniz?

9. Haneye gelen toplam geliri biliyor musunuz? Paylaşabilir misiniz?

10. Eğitim durumunuz nedir? En son kaçınıcı sınıfa kadar okudunuz?

11. İlk çalışma yaşınız nedir?

12. Sosyal yardım talebinde bulundunuz mu? Evet ise, nereye: Belediye, Kaymakamlık, Vakıflar vs.?

13. Varsa aldığınız yardımlar hakkında bilgi verir misiniz? Tam bedeli nedir? Ne zamandır, ne sıklıkta? Yeterli mi?

14. Yardım talebinde bulunma kararınızı ne belirledi?

15. Bu bilgiye nereden ulaştınız? Kimden duydunuz?

16. Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?

17. Yoksulluğu nasıl tanımlıyorsunuz?

18. Maddi durumunuz daha iyi olsaydı sizce ne farklı olurdu?

19. Eğitim durumunuz nedir? Kaça kadar okudunuz?

DE-RİN EK-5

TÜİK Bilgi Edinme Başvurusu Soruları

TÜİK VAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNE

TALEP EDEN: Star Kadın Derneği

Adres: Milli Egemenlik Caddesi Karizma İş Merkezi Kat:4 No:

KONU: Derneğimizin insan hakları izleme faaliyetleri kapsamında veri toplama araştırma ve raporlama yükümlülüklerini yerine getirebilmesi amacıyla bilgi edinme başvurusundan ibarettir.

AÇIKLAMALAR

Yönetim Kurulu Başkanı olduğum Van Star Kadın Derneği adına derneğimiz faaliyetleri kapsamında kadın yoksulluğu bağlamında yürüttüğümüz insan hakları izleme çalışmasında kullanmak üzere ihtiyacımız olan verilere ulaşma amacıyla sizlere ulaşıyoruz.

TÜİK resmi sitesinde ulaşamadığımız veriler aşağıdaki gibidir.

1. Van'da yaşayan kadınların yaş gruplarına göre sayısı nedir?
2. Van'da yaşayan kadınların yaş gruplarına göre ortalama geliri nedir?
3. Van'da kadın işsizliği oranı nedir?
4. Van'da kadın çalışan sayısı ve kadınların çalıştığı sektörler nelerdir?
5. Van'da kadınların işgücüne katılma oranları nedir?
6. Van'da kadınların okuryazarlık oranları ve eğitim seviyeleri nedir?
7. Van'da 2021-2024 yılları arasında temel eğitime katılmayan veya devam etmeyen yani 8. sınıftan sonra örgün eğitime devam etmeyen ya da okulla ilişkisi kesilen kız çocuk ve kadın sayısı nedir?
8. Van'da 2021-2024 yılları arasında açık ilk öğretime kayıtlı 18 yaş altı kız çocuk sayısı nedir?
9. Van'da "açlık sınırı" ve "yoksulluk sınırı" içinde yaşayan aile, fert ve kadın sayısı nedir?
10. Van'da kendi adına kayıtlı konuta sahip kadın ve erkek oranı nedir?
11. Van'da "tek kişi yaşayan kadın" ve "tek ebeveyn kadın ve çocuklardan oluşan ailelerin" yoksulluk durumu sayı ve oranı nedir?
12. Van'da yaş gruplarına göre yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olan kadınların oranı nedir?

Raporumuzun belli bir süre içerisinde hazırlanması gerektiğinden yukarıda izleme faaliyeti çerçevesinde sorulan sorulara verilecek cevabın yazılı olarak tarafımıza ulaştırılmasını saygılarımızla talep ederiz.

